

Allmän introduktion till tidegården

Kapitel I

TIDEGÄRDENS PLATS I KYRKANS LIV

1. Guds folks offentliga och gemensamma bön räknas som en av kyrkans viktigaste uppgifter. Redan från begynnelsen "deltog man troget i apostlarnas undervisning och den inbördes hjälpen, i brödbrytandet och bönerna" (Apg 2:42). Apostlagärningarna ger flera vittnesbörd om den urkristna församlingens endräktiga bön.¹

Källor från den tidiga kyrkan berättar också att enskilda kristna iakttog vissa bönestunder under dagens lopp. På en del håll uppkom snart seden att avsätta vissa tider för gemensam bön, t.ex. dagsljusets sista timme, när det skymmer och man tänder lampan, eller gryningen, när natten går mot sitt slut och dagen bryter in.

Med tiden började man också helga dagens övriga timmar med gemensam bön, något som kyrkofäderna såg antydningar till i Apostlagärningarna. Där kan man läsa om hur apostlarna samlades vid tredje timmen.² Den främste av apostlarna "gick vid sjätte timmen upp på taket för att be" (10:9); "Petrus ... och Johannes gick upp till templet inemot nionde timmen" (3:1); "vid midnatt höll Paulus och Silas bön och sjöng lovsånger till Gud" (16:25).

2. Dessa regelbundna böner antog så småningom institutionaliserade former. Tidegården (*Liturgia horarum*, *Officium divinum*) berikades med läsningar. Den är en lovsång och förbön, nämligen kyrkans bön med Kristus och till Kristus.

I. Kristi bön

Kristi bön till sin Fader

3. Ordet, som utgår av Fadern och är avglansen av hans härlighet, kom till denna värld för att ge Guds liv till människorna.

¹ Jfr Apg 1:14; 4:24; 12:5, 12; jfr Ef 5:19–21.

² Jfr Apg 2:1–15.

”Det nya och eviga förbundets överstepräst, Kristus Jesus, antog den mänskliga naturen och uppstämde i denna vår jordiska landsflykt den lovsång som i all evighet sjungs i vårt himmelska hemland.”³ Från den stunden genljuder Guds lov i Kristi hjärta med mänskliga ord. På människornas vägnar frambär han tillbedjan, gottgörelse och förbön inför Fadern, som den främste i den nya mäskligheten och förmedlare mellan Gud och människor.

4. Han som är Guds Son och ett med Fadern (jfr Joh 10:30) trädde in i världen med orden ”Se, jag har kommit för att göra din vilja” (Heb 10:9; jfr Joh 6:38). Han gav oss också en förebild för hur vi skulle be. Evangelierna talar ofta om hans egen bön: när han gör sitt uppdrag från Fadern känt,⁴ innan han kallar sina apostlar,⁵ när han lovprisar Gud vid bespisningsundret,⁶ när han förvandlas på förklaringsberget,⁷ när han botar den dövstumme,⁸ när han uppväcker Lasaros,⁹ innan han uppmanar Petrus att bekänna honom,¹⁰ när han undervisar sina lärjungar om bönen,¹¹ när dessa återvänder från sitt uppdrag,¹² när han välsignar barnen¹³ och när han ber för Petrus.¹⁴

Hans vardagliga liv präglades av bön, ja, hans verksamhet var ett utflöde av hans bön. Han drog sig undan i öknen eller upp på ett högt berg för att kunna be ostört,¹⁵ han steg upp för att be före gryningen¹⁶ eller från kvällen ända till gryningen,¹⁷ han ägnade hela natten åt bön till Gud.¹⁸

³ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 83.

⁴ Luk 3:21–22.

⁵ Luk 6:12.

⁶ Matt 14:19; 15:36; Mark 6:41; 8:7; Luk 9:16; Joh 6:11.

⁷ Luk 9:28–29.

⁸ Mark 7:34.

⁹ Joh 11:41 ff.

¹⁰ Luk 9:18.

¹¹ Luk 11:1.

¹² Matt 11:25 ff.; Luk 10:21 ff.

¹³ Matt 19:13.

¹⁴ Luk 22:32.

¹⁵ Mark 1:35; 6:46; Luk 5:16; jfr Matt 4:1 par.; 14:23.

¹⁷ Matt 14:23, 25; Mark 6:46, 48.

¹⁶ Mark 1:35.

¹⁸ Luk 6:12.

Jesus deltog också, som man med rätta antar, i de offentliga gudstjänsterna både i synagogan, dit han gick "som han brukade",¹⁹ och i templet, som han kallade ett bödens hus,²⁰ men också i de enskilda böner som fromma judar brukade recitera dagligen. Han uttalade de traditionella välsignelserna av Gud vid måltiderna, så som det uttryckligen sägs i berättelserna om bespisningsundret,²¹ om den sista måltiden²² och om måltiden i Emmaus.²³ Likaså sjöng han "lovsången" tillsammans med sina lärjungar.²⁴

Ända in i det sista av sitt jordeliv visade den gudomlige Mästaren att bönen besjälade hans messianska uppdrag och den påsk som han måste fullborda: när lidandet närmade sig,²⁵ vid den sista måltiden,²⁶ under dödsångesten²⁷ och på korset.²⁸ "Under sitt liv på jorden uppsände han med höga rop och tårar enträgna böner till den som kunde rädda honom från döden, och han blev bönhörd därför att han böjde sig under Guds vilja" (Heb 5:7). Med det fullkomliga offret på korset "har han för all framtid fullkomnat dem som blir helgade" (Heb 10:14), och sedan han blivit uppväckt från de döda lever han alltid och vädjar för oss.²⁹

II. Kyrkans bön

Befallningen att be

5. Jesus befallde oss att göra det han själv gjorde. "Be", sade han ofta,³⁰ "i mitt namn".³¹ Han gav oss också en förebild i och

¹⁹ Luk 4:16.

²⁰ Matt 21:13 par.

²¹ Matt 14:19 par.; Matt 15:36 par.

²² Matt 26:26 par.

²³ Luk 24:30.

²⁴ Matt 26:30 par.

²⁵ Joh 12:27 f.

²⁶ Joh 17:1–26.

²⁷ Matt 26:36–44 par.

²⁸ Luk 23:34, 46; Matt 27:46; Mark 15:34.

²⁹ Jfr Heb 7:25.

³⁰ Matt 5:44; 7:7; 26:41; Mark 13:33; 14:38; Luk 6:28; 10:2; 11:9; 22:40, 46.

³¹ Joh 14:13 f.; 15:16; 16:23–24, 26.

med den bön som vi kallar Herrens bön.³² Han påminde om att bönen är nödvändig³³ och om att den måste vara ödmjuk,³⁴ vaken,³⁵ uthållig och förtröstande på Faderns godhet,³⁶ ren i avsikt och i överensstämmelse med Guds eget väsen.³⁷

Apostlarna ger oss ofta i sina brev exempel på böner, framför allt lovsånger och tacksägelser, och de påminner om bönen i den helige Ande,³⁸ som genom Kristus³⁹ frambärs till Gud,⁴⁰ enträget och oavlåtligt,⁴¹ om dess helgande kraft,⁴² men också om lovprisningen,⁴³ tacksägelsen,⁴⁴ den begärande bönen⁴⁵ och förbönen för alla människor.⁴⁶

Kyrkan fortsätter Kristi bön

6. Eftersom människan till hela sin varelse har sitt ursprung i Gud, måste hon erkänna och bekänna Skaparens anspråk på henne. Det har fromma människor gjort i alla tider genom att be.

Men den bön som riktas till Gud måste vara förbunden med Kristus, alla människors Herre och den ende medlaren,⁴⁷ ty endast genom honom har vi tillträde till Fadern.⁴⁸ Han för-enar hela den mänskliga gemenskapen med sig,⁴⁹ så att det uppstår ett intimt band mellan Kristi bön och hela mänsklig-

³² Matt 6:9-13; Luk 11:2-4.

³³ Luk 18:1.

³⁴ Luk 18:9-14.

³⁵ Luk 21:36; Mark 13:33.

³⁶ Luk 11:5-13; 18:1-8; Joh 14:13; 16:23.

³⁷ Matt 6:5-8; 23:14; Luk 20:47; Joh 4:23.

³⁸ Rom 8:15, 26; 1 Kor 12:3; Gal 4:6; Jud v. 20.

³⁹ 2 Kor 1:20; Kol 3:17.

⁴⁰ Heb 13:15.

⁴¹ Rom 12:12; 1 Kor 7:5; Ef 6:18; Kol 4:2; 1 Thess 5:17; 1 Tim 5:5; 1 Pet 4:7.

⁴² 1 Tim 4:5; Jak 5:15 f.; 1 Joh 3:22; 5:14 f.

⁴³ Ef 5:19 f.; Heb 13:15; Upp 19:5.

⁴⁴ Kol 3:17; Fil 4:6; 1 Thess 5:17; 1 Tim 2:1.

⁴⁵ Rom 8:26; Fil 4:6.

⁴⁶ Rom 15:30; 1 Tim 2:1 f.; Ef 6:18; 1 Thess 5:25; Jak 5:14, 16.

⁴⁷ 1 Tim 2:5; Heb 8:6; 9:15; 12:24.

⁴⁸ Rom 5:2; Ef 2:18; 3:12.

⁴⁹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 83.

hetens bön. I Kristus och endast i honom får den mänskliga strävan till gudsgemenskap sitt värde för frälsningen och når sitt mål.

7. Men en särskilt innerlig förbindelse består mellan Kristus och de människor som han genom pånyttfödelsens sakrament upptar till lemmar i sin kropp, kyrkan. Alla Sonens rikedomar strömmar därmed ner från huvudet till hela kroppen: Andens gemenskap, sanningen, livet och delaktigheten i barnskapet hos Gud, allt detta som visade sig i all hans egen bön, medan han levde bland oss.

Hela kyrkans kropp har del i Kristi prästadöme: de döpta helgas genom återfödelsen och den helige Andes smörjelse till ett andligt hus och ett heligt prästerskap,⁵⁰ och de blir skickade att utföra det nya förbundets gudstjänst, som inte beror av våra krafter utan av Kristi förtjänst och nådegåva.

”Gud kunde inte ge människorna någon större gåva än detta att hans Ord, genom vilket han har skapat allt, blev deras huvud, och de själva infogades som lemmar i honom. Han är Guds Son och Människosonen, en enda Gud med Fadern, en enda människa med människorna. När vi därför i bönen talar med Gud, då skiljer vi inte Sonen från honom, och när Sonens kropp beder, då skiljer den inte huvudet från sig själv. Han är sin kropps ende Frälsare, han vår Herre Jesus Kristus, Guds Son. Han ber för oss, han ber i oss, han tillbeds av oss: han ber för oss som vår överstepräst, han ber i oss som vårt huvud, han tillbeds av oss som vår Gud. Låt oss därför känna igen vår röst i honom, och hans röst i oss.”⁵¹

Den kristna bönen värdighet ligger alltså i detta att den har del i den ende Sonens egen hängivelse till sin Fader och i den bön som han frambar under sitt jordeliv. Nu lever denna bön vidare i den universella kyrkan och i alla dess lemmar och frambärs utan att någonsin tystna på hela människosläktets vägnar och för dess frälsnings skull.

⁵⁰ Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om kyrkan *Lumen gentium*, nr 10.

⁵¹ S:t Augustinus, *Enarr. in ps.* 85,1: CCSL 39, 1176.

Den helige Andes verkan

8. Det är den helige Ande som åstadkommer den bedjande kyrkans enhet. Det är ju samme Ande som vilar över Kristus,⁵² över hela kyrkan och var och en av de döpta. "Anden stöder oss i vår svaghet" och "vädjar för oss med rop utan ord" (Rom 8:26); han är Sonens Ande, som skänker oss "en ande som ger söners rätt så att vi kan ropa: Abba! Fader!" (Rom 8:15; jfr Gal 4:6; 1 Kor 12:3; Ef 5:18; Jud v. 20). Det finns ingen kristen bön utan den helige Andes verkan; det är den som förenar hela kyrkan till ett och genom Sonen leder den till Fadern.

Bönens gemenskapskaraktär

9. Herrens och apostlarnas förebild och föreskrift att alltid och enträget be får inte tas som ett rent lagbud utan hör med till kyrkans innersta väsen. Hon är en gemenskap och skall uttrycka sin gemenskap också genom sin bön. Därför heter det i Apostlagärningarna, när det första gången talas om de troendes gemenskap, att den samlades till bön "tillsammans med några kvinnor, Maria, Jesu mor, och hans bröder" (Apg 1:14). "Alla de många som hade kommit till tro var ett hjärta och en själ" (Apg 4:32), och deras samstämmighet var grundad på Guds ord, gemenskapen, bönen och eukaristin.⁵³

Visserligen är bönen i kammaren bakom stängda dörrar⁵⁴ alltid nödvändig och värd all uppmuntran.⁵⁵ Också den beds av kyrkans lemmar genom Kristus i den helige Ande. Men gemenskapens bön har en särskild värdighet i kraft av Kristi egna ord: "Där två eller tre är samlade i mitt namn är jag mitt ibland dem" (Matt 18:20).

⁵² Jfr Luk 10:21, då Jesus "jublar i den heliga anden" och säger: "Jag prisar dig, Fader ..."

⁵³ Jfr Apg 2:42.

⁵⁴ Jfr Matt 6:6.

⁵⁵ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 12.

III. Tidegården

Helgandet av tiden

10. Kristus har befallt: "Man måste alltid be utan att ge upp" (jfr Luk 18:1). Kyrkan har troget rättat sig efter denna maning. Den upphör aldrig att uppsända böner och den riktar till oss denna uppmaning: "Låt oss genom honom [Jesus] ständigt fram bära lovsång som ett offer till Gud" (Heb 13:15). Den uppfyller hans bud inte bara genom att fira eukaristi utan också på andra sätt, framför allt genom tidegården, som enligt ur gammal kristen sed har det särmärket att genom den varje stund under dagen och natten blir helgad.⁵⁶

11. Eftersom helgandet av dagen och av allt mänskligt verk hör med till tidegårdens syfte, har den nu omgestaltats så att varje tidebön såvitt möjligt skall iakttas vid den riktiga tidpunkten, med hänsyn tagen till nutida förhållanden.⁵⁷

Därför "är det lämpligt att man vid bedjandet av tidegården iakttar den tidpunkt som kommer närmast den riktiga för varje enskild kanonisk bönestund, både för att verkligen kunna helga dagen och med tanke på den andliga behållning denna böneform ger".⁵⁸

Förhållandet mellan tidegård och eukaristi

12. Tidegården utvidgar⁵⁹ till dagens olika tider den lovprisning, tacksägelse, åminnelse av frälsningens mysterier, förbön och försmak av den himmelska härligheten som vi får del av i eukaristins mysterium, detta som är "mittpunkt och höjdpunkt i hela den kristna gemenskapens liv".⁶⁰

⁵⁶ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 83–84.

⁵⁷ Jfr *ibid.* nr 88.

⁵⁸ *Ibid.* nr 94.

⁵⁹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr 5.

⁶⁰ Andra Vatikankonciliet, Dekr. om biskoparnas herdeuppdrag i kyrkan *Christus Dominus*, nr 30.

Tidegården är den bästa förberedelsen för eukaristifirandet, eftersom den uppammar och livnär den hållning som är nödvändig för ett fruktbärande firande av eukaristin, nämligen tro, hopp, kärlek, andakt, självbehärskning och så vidare.

Utövandet av Kristi prästerliga ämbete i tidegården

13. Kristus utövar "det verk varigenom människosläktet räddas och Gud blir fullkomligt förhärligad"⁶¹ i den helige Ande och genom kyrkan. Han gör det inte bara när eukaristin firas och sakramenten utdelas, utan även och i synnerhet när tidegården förrättas.⁶² Där är han själv närvarande när man samlas, när man läser Guds ord, "när kyrkan ber och sjunger psalmerna".⁶³

Helgandet av människan

14. Genom tidegården helgas människan⁶⁴ och blir Gud tjänad, när liksom en förbindelse och en dialog upprättas mellan Gud och människa. "Gud talar till sitt folk ... och folket svarar i sånger och böner."⁶⁵

I förnämligaste form kan deltagarna uppnå denna helgelse genom Guds frälsande ord, som här intar en framträdande plats. Man läser ur den heliga Skrift, man sjunger Guds egna ord så som de överlämnats till oss i psalmerna, och man framför andra böner, förböner och sånger på hans ingivelse och med hans bistånd.⁶⁶

Inte bara när man läser det som är skrivet "för att undervisa oss" (Rom 15:4), utan också när kyrkan ber och sjunger, får deltagarnas tro förnyad näring, sinnet lyfts till Gud, och han får en andlig offertjänst och ger sin nåd i rikare mått.⁶⁷

⁶¹ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 5.

⁶² Jfr *ibid.* nr 83 och 98.

⁶³ *Ibid.* nr 7.

⁶⁴ Jfr *ibid.* nr 10.

⁶⁵ *Ibid.* nr 33.

⁶⁶ Jfr *ibid.* nr 24.

⁶⁷ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 33.

Lovsången till Gud i förening med den himmelska kyrkan

15. I tidegården framför kyrkan ständigt⁶⁸ lovsång som ett offer till Gud, en frukt från läppar som prisar hans namn,⁶⁹ och hon utför så sitt huvuds prästerliga tjänst. Denna bön är "Brudens röst som talar till Brudgummen, ja, det är också Kristi bön tillsammans med sin kropp till Gud".⁷⁰ "Alla som gör detta fullgör å ena sidan den plikt som åligger kyrkan och delar å andra sidan den ära som tillkommer Kristi brud, ty genom att bära fram sin lovsång till Gud står de inför hans tron i modern Kyrkans namn."⁷¹

16. När kyrkan i tidegården lovprisar Gud, förenas hon med den lovsång som i evighet sjungs i de himmelska boningarna.⁷² Hon får därigenom en försmak av den himmelska lovprisning som ljuder inför Guds och Lammets tron, så som Johannes beskriver det i Uppenbarelseboken. Vår innerliga förbindelse med den himmelska kyrkan förverkligas när "vi i den jordiska liturgin med hela den himmelska härskaran sjunger lovsången till Guds ära, och alla som är återlösta genom Kristi blod från alla stammar och språk och länder och folk (jfr Upp 5:9) och församlade till ett i kyrkan samstämmigt sjunger vår lovsång till den ende och treenige Guden".⁷³

Profeterna såg denna himmelska gudstjänst som en seger vunnen i dagen utan natt och ljuset utan mörker: "Solen skall inte mer vara ditt ljus om dagen och månen inte lysa dig med sitt sken. Nej, Herren skall vara ditt eviga ljus" (Jes 60:19; jfr Upp 21:23, 25). "Det skall vara en ständig dag – Herren vet när den kommer – och ingen växling mellan dag och natt, utan när kvällen kommer skall det vara ljus" (Sak 14:7). Ty redan har vi "tidsåldrarnas slut inpå oss (jfr 1 Kor 10:11), och världens förnyelse är oåterkalleligen beslutad och föregrips på något

⁶⁸ 1 Thess 5:17.

⁶⁹ Jfr Heb 13:15.

⁷⁰ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 84.

⁷¹ Ibid. nr 85.

⁷² Jfr ibid. nr 83.

⁷³ Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om kyrkan *Lumen gentium*, nr 50; jfr Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 8 och 104.

sätt redan här i världen".⁷⁴ Genom tron får vi också insikt i detta livets mening, nämligen att vi tillsammans med hela skapelsen skall vänta på Guds barns uppenbarelse.⁷⁵ I tidegården förkunnar vi denna tro, uttrycker detta hopp och ger det näring, då vi redan nu i glädje anar den eviga lovsången och dagen som aldrig skall förmörkas.

Tidegården som förbön

17. Förutom att vara lovprisning är tidegården samtidigt också den plats där kyrkan i sin gudstjänst frambär alla kristnas önskningsar och längtan. Hon vädjar till Kristus och genom honom till Fadern om räddning för hela världen.⁷⁶ Tidegården är inte bara kyrkans röst utan också Kristi egen när bönerna frambärs i Kristi namn, "genom Jesus Kristus, vår Herre". Kyrkan fortsätter att uppsända de enträgna böner som Kristus frambar under sitt kötts dagar⁷⁷ och som därför har en särskild kraft. Inte bara genom kärlek, föredöme och botövningar utan också med bönen utövar den kyrkliga gemenskapen sin sanna moderliga uppgift att föra själarna till Kristus.⁷⁸

Detta är en angelägenhet särskilt för dem som tagit emot kyrkans uttryckliga uppdrag att fira tidegården: biskopar, präster och diakoner som ex officio ber för sin hjord och hela Guds folk.⁷⁹ Även ordensfolket omfattas av detta uppdrag.⁸⁰

Själavårdens höjdpunkt och källa

18. De som har del i tidegården bidrar till Guds folks tillväxt genom en handling som i det fördolda blir apostoliskt frukt-

⁷⁴ Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om kyrkan *Lumen gentium*, nr 48.

⁷⁵ Jfr Rom 8:19.

⁷⁶ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 83.

⁷⁷ Jfr Heb 5:7.

⁷⁸ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr 6.

⁷⁹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om kyrkan *Lumen gentium*, nr 41.

⁸⁰ Jfr nedan, nr 24.

bar.⁸¹ Själva det apostoliska arbetet har nämligen som mål "att alla, sedan de genom tron och dopet blivit Guds barn, skall komma samman, lova Gud i kyrkans gemenskap, delta i offret och äta Herrens måltid".⁸²

Så uttrycker de kristna genom sitt liv och uppenbarar de för andra "Kristi mysterium och kyrkans sanna väsen, med hennes egenart att vara på samma gång mänsklig och gudomlig, synlig med osynlig utrustning, full av handlingsiver och ägnande sig åt kontemplation, närvarande i världen och ändå stadd på pilgrimsfärd".⁸³

Tidegårdens läsningar och böner, som avlöser varandra, är en källa för kristet liv. Från den heliga Skrifts bord och ur helgonens ord får det livet sin näring, och det stärks genom bönen. Ty endast Herren själv, utan vilken vi inget förmår,⁸⁴ kan göra vårt handlande verksamt och fruktbarande, om vi ber honom om det.⁸⁵ Så byggs vi dag för dag upp till ett Guds tempel i Anden,⁸⁶ tills vi blir fullvuxna och når en mognad som svarar mot Kristi fullhet,⁸⁷ och vi får kraft att förkunna Kristus för dem som står utanför.⁸⁸

Sinnet och rösten i samklang

19. Men för att var och en som deltar i bönen skall kunna göra den till sin, så att den blir källan till fromheten och Guds mångfaldiga nåd, till det personliga bönelivet och till apostolisk verksamhet, krävs det att sinnet överensstämmer med rösten i ett värdigt, uppmärksamt och andaktsfullt utförande av den heliga tjänsten.⁸⁹ Alla måste träget samarbeta med den himmelska nåden, så att den inte blir förspild på dem. De

⁸¹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om ordenslivets förnyelse *Perfectæ caritatis*, nr 7.

⁸² Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 10.

⁸³ Ibid. nr 2.

⁸⁴ Jfr Joh 15:5.

⁸⁵ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 86.

⁸⁶ Jfr Ef 2:21–22.

⁸⁷ Jfr Ef 4:13.

⁸⁸ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 2.

⁸⁹ Jfr ibid. nr 90; S:t Benedictus, *Regula monasteriorum*, kap. 19.

måste söka Kristus och genom bönen tränga djupare in i hans hemlighet.⁹⁰ De måste prisa Gud och uppsända sina förböner i samma anda som den gudomlige Återlösaren.

IV. De som har i uppdrag att fira tidegården

a) Det gemensamma firandet

20. Att fira tidegården och andra gudstjänster är ingen privat handling utan en uppgift för hela kyrkans kropp; den är en manifestation av den och återverkar på den.⁹¹ Denna tidegårdens kyrkliga karaktär blir tydligast och är av den anledningen särskilt angelägen när den lokala kyrkan firar den kring sin biskop, omgiven av presbyteriet och assistenterna.⁹² Där finns verkligen "Kristi enda, heliga, katolska och apostoliska kyrka och är den verksam".⁹³ Tidegården skall alltid firas av kanik-kapiteln eller andra, motsvarande präster vid rätt tidpunkt och om möjligt med församlingens medverkan, även om biskopen inte kan närvara. Detsamma gäller kollegiatskapitel.

21. Även andra kristna gemenskaper, framför allt de som är stiftens celler, församlingarna, bör om möjligt fira de viktigaste bönestunderna gemensamt i kyrkan. De lever ju sitt liv under ledning av den präst som biskopen utnämnt, och "på sätt och vis representerar de den synliga kyrkan över hela jorden".⁹⁴

22. När de kristna kallas och församlas till ett för att fira tidegården i hjärtats och röstens samklang, gör de kyrkan synlig, kyrkan som firar Kristi mysterium.⁹⁵

⁹⁰ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr 14; Dekr. om prästutbildningen *Optatam totius*, nr 8.

⁹¹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 26.

⁹² *Ibid.* nr 41.

⁹³ Andra Vatikankonciliet, Dekr. om biskoparnas herdeuppdrag i kyrkan *Christus Dominus*, nr 11.

⁹⁴ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 42; jfr Dekr. om lekmannaapostolatet *Apostolicam actuositatem*, nr 10.

⁹⁵ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 26 och 84.

23. De som har mottagit den heliga vigningen eller har en särskild *missio canonica*⁹⁶ har till uppgift att pålysa och leda den gemensamma bönen. ”De skall vinnlägga sig om att alla som de har ansvar för är endräktiga i bönen.”⁹⁷ De skall se till att församlingen inbjuds och får tillräcklig undervisning för att kunna fira de viktigaste delarna av tidegården, särskilt på sönd- och helgdagar.⁹⁸ De skall fostra deltagarna till uppriktig bön,⁹⁹ och i det syftet skall de ge dem lämplig undervisning om Psaltarens kristna innebörd, så att de stegvis leds fram till en högre uppskattning av och vana vid kyrkans bön.¹⁰⁰

24. De gemenskaper av kaniker, munkar, nunnor och andra som i kraft av sin regel eller sina konstitutioner alltefter allmän eller partikulär rätt helt eller delvis firar tidegården, företräder på särskilt sätt den bedjande kyrkan: de är ett tydligare tecken för den kyrka som utan uppehåll endräktigt lovprisar Herren och framför allt genom bönen uppfyller plikten att ”verka för hela Kristi mystiska kropps uppbyggnad och växt, till gagn för de lokala kyrkorna”.¹⁰¹ Detta gäller särskilt dem som ägnar sig åt det kontemplativa livet.

25. Alla präster och andra ämbetsbärare som bor tillsammans eller kommer tillsammans, och som inte genom någon annan förordning är förpliktade till gemensam korbön, bör se till att de gemensamt förrättar åtminstone någon del av tidegården, framför allt laudes och vesper.¹⁰²

⁹⁶ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om kyrkans missionsverksamhet *Ad gentes*, nr 17.

⁹⁷ Andra Vatikankonciliet, Dekr. om biskoparnas herdeuppdrag i kyrkan *Christus Dominus*, nr 15.

⁹⁸ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 100.

⁹⁹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr 5.

¹⁰⁰ Jfr nedan, nr 100–109.

¹⁰¹ Andra Vatikankonciliet, Dekr. om biskoparnas herdeuppdrag i kyrkan *Christus Dominus*, nr 33; jfr Dekr. om ordenslivets förnyelse *Perfectæ caritatis*, nr 6, 7, 15; jfr Dekr. om kyrkans missionsverksamhet *Ad gentes*, nr 15.

¹⁰² Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 99.

26. Också ordensmedlemmar av båda könen utan förpliktelse till gemensam korbön, liksom även medlemmar av alla ordensliknande gemenskaper och sällskap, uppmanas enträget att samlas för att fira tidegården eller en del av den, vare sig församlingen deltar eller inte.

27. Alla lekmanngemenskaper inbjuds att delta i kyrkans gudstjänst genom att fira någon del av tidegården¹⁰³ varhelst och i vilket syfte de än är samlade (till bön, apostolat eller annat). De skall alltså främst av allt lära sig att genom liturgin tillbe Gud, vår Fader, i ande och sanning,¹⁰⁴ och de skall veta att de genom offentlig gudstjänst och bön når alla människor och ger ett viktigt bidrag till alla människors frälsning.¹⁰⁵

Slutligen är det önskvärt att man i hem och familj, detta som är "huskyrkan" i vardagen, inte bara ber allmänna böner till Gud utan i mån av möjlighet också nyttjar valda delar av tidegården. Därigenom infogas familjen innerligare i kyrkans liv.¹⁰⁶

b) Förpliktelsen att fira tidegården

28. Kyrkans tjänare har var och en i uppdrag att fira tidegården också i församlingens frånvaro, naturligtvis med de modifikationer som då blir nödvändiga. Kyrkan har nämligen avdelat dem till denna uppgift, så att hela gemenskapens uppdrag blir troget och oavlåttligt fullgjort åtminstone av dem, och så att Kristi bön utan att tystna fortsätter i kyrkan.¹⁰⁷

Biskopen, som framför andra och på synligt sätt företräder Kristus och är överstepräst för sin hjord och av vilken de tro-

¹⁰³ Jfr *ibid.* nr 100.

¹⁰⁴ Jfr Joh 4:23.

¹⁰⁵ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekl. om den kristna uppfostran *Gravissimum educationis*, nr 2; Dekr. om lekmannaapostolatet *Apostolicam actuositatem*, nr 16.

¹⁰⁶ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om lekmannaapostolatet *Apostolicam actuositatem*, nr 11.

¹⁰⁷ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr 13.

endes kristna liv i en viss mening härleds och beror,¹⁰⁸ skall vara den förste i bönen bland sitt stifts medlemmar. Hans bön i tidegården sker alltid i kyrkans namn och som förbön för den delkyrka som blivit anförtrodd åt honom.¹⁰⁹

Prästerna företräder även de, i förening med sin biskop och hela presbyteriet, på särskilt sätt Kristus Översteprästen¹¹⁰ och har del i hans uppgift när de ber till Gud för det folk som står i deras vård, ja, för hela världen.¹¹¹

Alla dessa fullgör den gode Herdens uppdrag när de ber för de sina att de skall ha liv och bli fullkomligt förenade till ett.¹¹² I tidegården, som föreläggs dem av kyrkan, finner de inte bara en källa till andakt och näring för sin personliga bön,¹¹³ utan genom en kontemplation som flödar över kan de därigenom inspireras till pastoralt och missionsinriktat handlande, till glädje för hela Guds folk.¹¹⁴

29. Biskoparna, prästerna och de diakoner som bereder sig för prästämbetet har kyrkans uppdrag att fira tidegården (jfr nr 17). De är förpliktade att dagligen fullgöra den i dess helhet.¹¹⁵ I möjligaste mån skall de göra det vid rätt tidpunkt.

Därvid skall de i främsta rummet lägga vikt vid de tideböner som utgör tidegårdens höjdpunkter, det vill säga laudes och vesper, och de får inte utan allvarliga skäl försumma dem.

Läsningsgudstjänsten, som är det främsta sättet att liturgiskt fira Guds ord, skall troget firas av dem; på detta sätt full-

¹⁰⁸ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 41; Dogm. konst. om kyrkan *Lumen gentium*, nr 21.

¹⁰⁹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om kyrkan *Lumen gentium*, nr 26; Dekr. om biskoparnas herdeuppdrag i kyrkan *Christus Dominus*, nr 15.

¹¹⁰ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dekr. om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr 13.

¹¹¹ Jfr *ibid.* nr 5.

¹¹² Jfr Joh 10:11; 17:20, 23.

¹¹³ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 90.

¹¹⁴ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om kyrkan *Lumen gentium*, nr 41.

¹¹⁵ Jfr CIC, can. 276 § 2, 3° och 1174 § 1.

gör de dagligen sin särskilda uppgift att ta till sig Guds ord. Så blir de fullkomligare lärjungar till Kristus och fattar på ett djupare sätt hans outrannsakliga rikedomar.¹¹⁶

För att bättre kunna helga hela dagen skall de vara angelägna om att recitera bönen under dagen samt completoriet, i vilket de fullbordar "Guds verk" och överlämnar sig i Guds händer.

30. De ständiga diakonerna omfattas också av kyrkans uppdrag. De skall dagligen förrätta tidegården i den utsträckning som bestäms av biskopskonferenserna.¹¹⁷

31. a) Katedral- och kollegiatskapitel skall i koret förrätta de delar av tidegården som åligger dem genom allmän eller partikulär rätt.

Enskilda medlemmar av sådana kapitel skall enskilt recitera de tideböner som deras kapitel förrättar, utöver de tideböner som åligger alla kyrkans tjänare.¹¹⁸

b) Ordenskommuniteter förpliktade till tidegården samt deras enskilda medlemmar skall förrätta tideböner i enlighet med sin partikulära rätt och med iakttagande av vad som stadgas i nr 29 om dem som mottagit den heliga vigningen.

Gemenskaper som är förpliktade till korbön skall fullgöra hela tidegården i koret;¹¹⁹ utanför koret skall medlemmarna förrätta tideböner i enlighet med sin partikulära rätt, alltid med iakttagande av bestämmelserna i nr 29.

32. Övriga ordensgemenskaper och deras enskilda medlemmar skall uppmuntras att alltefter de omständigheter i vilka de lever förrätta åtminstone någon del av tidegården, som ju

¹¹⁶ Jfr Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om den gudomliga uppenbarelsen *Dei verbum*, nr 25; Dekr. om prästernas ämbete och liv *Presbyterorum ordinis*, nr 13.

¹¹⁷ Jfr CIC can. 276 § 2, 3°; Paulus VI, Motu proprio *Sacrum Diaconatus ordinem*, 18 juni 1967, nr 27: AAS 59 (1967) 703.

¹¹⁸ Jfr Ritkongr., Instr. *Inter œcumenici*, 26 sept. 1964, nr 78 b: AAS 56 (1964) 895.

¹¹⁹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 95.

är kyrkans bön och som gör alla, var de än lever, till ett hjärta och en själ.¹²⁰

Samma uppmaning riktas till lekmännen.¹²¹

c) Tidegårdens struktur

33. Tidegården styrs av sina egna lagar, som utgör en specifik förening av element som också finns i andra kristna gudstjänster. Tideböerna inleds alltid av en hymn följt av psalmodi, fortsätter med en kortare eller längre bibelläsning och avslutas med böner.

Vid både gemensam och enskild gudstjänst förblir grundstrukturen densamma, alltså ett samtal mellan Gud och människan. Men det gemensamma firandet gör att tidegårdens karaktär av hela kyrkans bön kommer tydligare fram. Det gynnar allas aktiva deltagande alltefter förutsättningar genom acklamationer, dialoger, alternerande psalmodi och annat sådant som låter de olika bönegenerna bättre komma till sin rätt.¹²² När tidebönen kan firas gemensamt med aktivt deltagande av församlingen, skall denna form föredras framför den enskilda och halvprivata bönen.¹²³ Om möjligt skall man – vid både korbön och annan gemensam recitation – sjunga officiet, med hänsyn tagen till de enskilda delarnas natur och funktion.

Så fullgörs det som aposteln manar till: "Låt Kristi ord bo hos er i hela sin rikedom och med all sin vishet. Lär och vägled varandra, med psalmer, hymner och andlig sång i kraft av nåden, och sjung Guds lov i era hjärtan" (Kol 3:16, jfr Ef 5:19–20).

¹²⁰ Jfr Apg 4:32.

¹²¹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 100.

¹²² Jfr *ibid.* nr 26, 28–30.

¹²³ Jfr *ibid.* nr 27.

Kapitel II

HELGANDET AV DAGEN: DE OLIKA TIDEBÖNERNA

I. Inledningen till dagens officium

34. Dagens officium inleds normalt med invitatoriet. Detta består av versikeln Herre, öppna mina läppar, så att min mun kan förkunna ditt lov och psalm 95, som dagligen uppmanar de kristna att sjunga Herrens lov och att lyssna till hans röst för att uppmuntras att se fram emot "Herrens vila".¹

Man kan dock, om det är lämpligt, ersätta psalm 95 med psalm 100 eller 67 eller 24.

Helst bör man utföra invitatoriet så som det anges, alltså responsorialt. Den tillhörande antifonen utförs en gång och upprepas omedelbart före psalmen och upprepas sedan efter varje strof.

35. Invitatoriet har sin plats alldeles i början av varje dags officium, det vill säga före laudes eller före läsningsgudstjänsten, beroende på vilken av dessa tideböner som inleder dagen. Före laudes kan man dock utelämna psalmen och antifonen.

36. Vilken antifon som skall användas vid invitatoriet, alltefter vilken liturgisk dag man firar, anges på respektive ställe.

II. Laudes och vesper

37. "Laudes i sin egenskap av morgonbön och vesper i sin egenskap av aftonbön, som enligt hela kyrkans vördnadsvärda tradition utgör de båda fasta punkterna i den dagliga tidegårdens, skall betraktas som de främsta tidebönerna och firas som sådana."²

38. Laudes syftar till att helga morgonen, vilket framgår av många inslag i denna bön. Denna karaktär har fått ett utmärkt

¹ Jfr Heb 3:7-4:16.

² Andra Vatikanconciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 89 a; jfr *ibid.* nr 100.

uttryck i några ord av den helige Basilios: "Morgonbönen [förrättas] för att själ och sinne redan vid sina första tankar skall viga åt Gud, och vi skall inte företa oss något innan vi har tänkt på Gud och glatt oss åt den tanken, som det står skrivet: *Jag tänkte på Gud och blev glad* (Ps 77:4 LXX). Inte heller skall kroppen börja sitt arbete förrän vi har gjort som det står skrivet: *Till dig, Herre, vill jag bedja, i gryningen hör du min röst, i gryningen frambär jag mitt offer till dig och skådar efter dig* (Ps 5:4-5 LXX)".³

Denna bön i gryningen återkallar i minnet Herren Jesu uppståndelse. Han är det sanna ljuset som upplyser alla människor (jfr Joh 1:9), han är "rättfärdighetens Sol" (Mal 4:2) och "soluppgången från höjden" (Luk 1:78). Den helige Cyprianus uppmaning är därför på sin plats: "Man skall be tidigt på dagen för att genom morgonbönen ihågkomma Herrens uppståndelse."⁴

39. Vespern firas när det lider mot kväll och dagen nalkas sitt slut för att "en tacksägelse skall bli framburen för det som dagen medfört och för det goda som vi fått göra".⁵ Genom bönen återkallar vi i minnet vår återlösning, och vi uppsänder vår bön "som ett rökoffer i Herrens åsyn" när "våra händers upplyftande" blir "ett aftnonoffer".⁶ Detta kan tolkas "på ett ännu djupare sätt så, att det var på kvällen som vår Herre och Frälsare frambar sig själv under måltiden med apostlarna och därmed instiftade kyrkans högheliga mysterier; [på kvällen] följande dag, vid slutet av denna tidsålder, lyfte han upp sina händer för hela världens frälsning och frambar ett kvällsoffer åt Fadern".⁷ För att vi skall inrikta vårt hopp på det ljus som inte vet av någon skymning "bönfaller vi och ber att ljuset än en gång skall falla på oss; vi ber om Kristi ankomst, som skänker oss det eviga ljusets nåd".⁸ Vi instämmer slutligen genom

³ S:t Basilios den store, *Regulæ fusius tractatæ*, Resp. 37:3: PG 31, 1014.

⁴ S:t Cyprianus, *De oratione dominica* 35: PL 4, 561.

⁵ S:t Basilios den store, op. cit.: PG 31, 1015.

⁶ Jfr Ps 141:2.

⁷ Cassianus, *De institutione cænob.* 3:3: PL 49, 124, 125.

⁸ S:t Cyprianus, *De oratione dominica* 35: PL 4, 560.

denna bön i de östliga kyrkornas lovsång: "Du glädjens Ljus, du återsken av den himmelske Faderns eviga, saliga härlighet, Jesus Kristus! När solen sänker sig och aftonglöden brinner, vi kommer för att prisa Fader, Son och helig Ande ..."

40. Laudes och vesper skall därför ges en framträdande ställning som hela församlingens bön. De som bor under samma tak skall vinnlägga sig om att fira dem gemensamt och offentligt, men också enskilda kristna uppmanas att be dem även när de inte kan delta i den offentliga gudstjänsten.

41. Laudes och vesper inleds med versikeln **Gud, kom till min räddning. Herre, skynda till min hjälp**, åtföljd av **Ära vare Fadern med Såsom det var** och **Halleluja**. (Halleluja utelämnas dock under fastetiden.) Allt detta utelämnas dock före laudes om invitoriet omedelbart föregår denna tidebön.

42. Därefter sjungs en lämplig hymn. Hymnen ger färg åt varje tidebön och dag under kyrkoåret och underlättar särskilt firandet tillsammans med församlingen genom att ge den ett glatt anslag.

43. Efter hymnen vidtar psalmodin (se nedan nr 121–125). Psalmodin i laudes består av en morgonpsalm, ett canticum ur Gamla testamentet samt en lovpsalm, i enlighet med kyrkans tradition.

Psalmodin i vespern består av två psalmer, eller två avsnitt av en längre psalm, valda för att passa för denna bön och för offentlig gudstjänst, samt ett canticum ur de apostoliska breven eller Uppenbarelseboken.

44. Efter psalmodin kommer läsningen, som kan vara kort eller lång.

45. Den korta läsningen är vald med tanke på innevarande dag eller kyrkoårstid. Den skall läsas och åhöras som en verklig förkunnelse av Guds ord som skall inskräpa det heliga budskapet och lyfta fram tankar som riskerar att bli förbisedda vid fortlöpande läsning av Bibeln.

Dessa korta läsningar återfinns på sin plats i psalteriet.

46. Om man så vill kan man, i synnerhet vid offentlig gudstjänst, välja ett längre avsnitt ur Bibeln, antingen från läsningsgudstjänsten eller ur lektionariet för mässan, helst sådana texter som av olika skäl inte kunnat användas där. Inget hindrar heller att man väljer texten fritt, enligt anvisningarna i nr 248–249 och 251.

47. Vid offentlig gudstjänst kan man hålla en kort predikan i anslutning till läsningen.

48. Efter läsningen eller predikan kan man iaktta en stunds tystnad.

49. För att man skall kunna svara på Guds ord meddelas en responsorial sång (kort responsorium), som om så är lämpligt kan utelämnas.

Responsorierna kan ersättas med andra sånger med samma funktion och tillhörande samma genre, förutsatt att de är godkända för ändamålet av biskopskonferensen.

50. Därefter sjunger man det högtidliga canticum ur evangeliet, vid laudes Sakarias lovsång **Benedictus**, vid vesper jungfru Marias lovsång **Magnificat**. Dessa sånger har sin givna plats genom den romerska kyrkans urgamla och folkligt förankrade tradition. De är lovsånger och tacksägelse för återlösningen. De antifoner som omramar **Benedictus** och **Magnificat** återfinns på sin plats.

51. Efter canticum ber man i laudes bönerna som skall helga den kommande dagen och i vespern förbönerna (jfr nr 179–193).

52. Efter dessa böner resp. förböner ber alla **Fader vår**.

53. Efter **Fader vår** läser man omedelbart slutkollektan, som på vardagar "under året" återfinns i psalteriet, på alla andra dagar i propriet.

54. Om präst eller diakon är närvarande, hälsar han församlingen med **Herren vare med er** och ger välsignelsen som i mässan. Därefter säger han **Gå i Herrens frid** med svaret **Gud**,

vi tackar dig. När ingen präst eller diakon är närvarande slutar man med välsignelsen Herren välsigne oss.

III. Läsningsgudstjänsten

55. Läsningsgudstjänsten har till syfte att erbjuda rikare möjlighet till betraktande av den heliga Skrift och att framlägga de andliga författarnas förnämsta tankar för Guds folk och då i synnerhet för dem som på ett särskilt sätt har vigt sina liv åt Gud. Visserligen framläggs ett rikt urval ur den heliga Skrift redan i den dagliga mässan, men genom läsningsgudstjänsten blir uppenbarelsens och traditionens skatter än mer till fromma för det andliga livet. Särskilt prästerna skall lära sig att här söka näring, så att de kan ge vidare till andra vad de själva tagit emot. Därmed blir deras undervisning till "föda för Guds folk".⁹

56. Läsningen skall beledsagas av bön. "Läsningen av den heliga Skrift skall vara ett samtal mellan Gud och människan. Det är honom vi talar till då vi ber, det är honom vi lyssnar till när vi läser hans heliga ord."¹⁰ Därför består även läsningsgudstjänsten av psalmer, hymner, kollektböner och andra inslag. Den skall vara en verklig bön.

57. Enligt Andra Vatikankoncilietts anvisning i konstitutionen *Sacrosanctum concilium* skall läsningsgudstjänsten "visserligen i korbönen bibehålla sin karaktär av nattlig lovsång men anordnas på så sätt att den kan firas vid vilken tidpunkt som helst på dagen; den skall bestå av färre psalmer och längre läsningar".¹¹

58. De som i kraft av sina konstitutioner eller av aktning för traditionen vill behålla börens nattliga karaktär genom att be den nattetid eller i gryningen före laudes, väljer "under året" hymnen ur den "nattliga" serien. På söndagar, högtider och

⁹ Pontificale Romanum, *De ordinatione presbyterorum*, nr 14.

¹⁰ S:t Ambrosius, *De officiis ministrorum* I.20.88: PL 16, 50; Andra Vatikankonciliet, Dogm. konst. om den gudomliga uppenbarelsen, *Dei verbum*, nr 25.

¹¹ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 89 c.

vissa fester skall man dessutom beakta vad som sägs om vigilior i nr 70–73.

59. I övrigt kan man alltså fira läsningsgudstjänsten vid vilken tidpunkt som helst under dygnet, även på kvällen föregående dag, dock inte före vespern.

60. Om man ber läsningsgudstjänsten på morgonen före laudes, skall den föregås av invitatoriet, såsom ovan angetts (n. 34–36). I annat fall börjar man med versikeln **Gud, kom till min räddning** med **Ära, Såsom det var** och **Halleluja** (det sistnämnda dock inte under fastetiden).

61. Därefter följer hymnen, som "under året" väljs ur den "nattliga" serien (se ovan, nr 58) eller den "dagliga", alltefter tid på dygnet.

62. Så följer psalmodin, som består av tre psalmer (eller avsnitt av längre psalmer). Under de heliga tre påskdagarna, inom påsk- och juloktaven och på högtider och fester sjungs särskilda psalmer med egna antifoner.

På sön- och vardagar återfinns däremot psalmerna med sina antifoner i det löpande psalteriet. Därifrån tar man också psalmerna på helgonens minnesdagar, såvida det inte i enstaka fall finns egna psalmer och antifoner (jfr nr 218 ff.).

63. Versikeln efter psalmodin skall förbereda de bedjande att lyssna uppmärksamt till läsningarna.

64. Läsningarna är två. Den första är hämtad ur Bibeln, den andra från kyrkofädernas eller andra kyrkliga författares verk; den kan också vara hagiografisk.

65. Till varje läsning finns ett responsorium (jfr nr 169–172).

66. Normalt tar man den läsning som finns i proprium de tempore, enligt reglerna i nr 140–155 nedan. På högtider och fester tar man den bibelläsning som finns i propriet eller communit.

67. Andra läsningen med dess responsorium hämtas antingen från tidegärdsboken eller från lektionariet *ad libitum* (om detta, se nr 161 nedan). Normalt tas den från proprium de tempore.

På högtider och fester hämtas andra läsningen från respektive helgoncommune. På helgonens minnesdagar (när inget hindrar deras fullständiga firande) ersätter den hagiografiska läsningen den innevarande dagens läsning i proprium de tempore (jfr nr 166 och 235).

68. På alla söndagar utanför fastetiden, under påsk- och julkvaken samt på högtider och fester sjungs hymnen **Te Deum** efter den andra läsningens responsorium. Den utelämnas däremot på minnesdagar och ferieldagar. Den sista delen av hymnen, dvs. från och med versikeln **Herre, fräls ditt folk** till slutet, kan bortfalla.

69. Läsningsgudstjänsten avslutas normalt med dagens kollektbön och (åtminstone vid offentlig gudstjänst) uppmaningen **Låt oss prisä Herren. R. Gud, vi tackar dig.**

IV. Vigilior

70. Påskvakan firas i hela kyrkan enligt ordningen i respektive liturgiska böcker. "Denna nattliga vigilia är så högtidlig", skriver den helige Augustinus, "att den ensam gör anspråk på det namn som är gemensamt också för de andra".¹² "Vi firar denna natt genom att vaka. Under den natten uppstod Herren och påbörjade för vår skull i sitt kött det liv som inte vet av vare sig död eller sömn ... Må den Uppståndne, till vars ära vi lovsjunger och vakar länge, låta oss härska tillsammans med honom för evigt."¹³

71. Olika lokala kyrkor hade olika sedvänjor när det gällde att inleda firandet av högtider i form av en vaka som liknade påskvakan. Främst bland dessa var jul- och pingstvakorna. Detta bruk skall bibehållas och vårdas alltefter lokal sedvänja. Om man vill fira kyrkoårets högtider eller t.ex. pilgrimsfärder med en vigilia, skall de allmänna reglerna för firandet av Guds ord iakttas.

¹² Sermo Guelferbytanus 5: PLS 2, 550.

¹³ Ibid.: PLS 2, 552.

72. Kyrkofäderna och andra andliga författare uppmanar ofta de kristna, i synnerhet alla dem som lever ett kontemplativt liv, att ägna sig åt nattlig bön som uttryck och näring för sin längtan efter Herrens återkomst. "Vid midnatt hördes ett rop: 'Brudgummen är här, kom ut och möt honom'" (Matt 25:6). "Håll er alltså vakna, ni vet inte när husets herre kommer, om det blir på kvällen eller vid midnatt eller i gryningen eller på morgonen. Se upp, så att han inte plötsligt kommer och finner er sovande" (Mark 13:35–36). De som bibehåller läsningsgudstjänstens karaktär av nattbön är därför värda all uppmuntran.

73. Läsningsgudstjänsten i den romerska riten är alltid tämligen kort, framför allt av hänsyn till dem som arbetar apostoliskt. De som i enlighet med traditionen önskar en längre vigilia på söndagar, högtider och fester skall gå till väga på följande sätt:

Man börjar genom att fira läsningsgudstjänsten enligt tidegärdsboken till och med läsningarna. Mellan läsningarna och **Te Deum** infogar man de cantica ur Gamla testamentet som finns i appendix till denna bok. Därefter läser man evangeliet, över vilket man kan hålla en homilia. Man avslutar med **Te Deum** och slutbönen.

Evangeliet hämtas på högtider och fester ur mässans lektionarium; på söndagar tar man däremot evangelierna om påskens mysterium.

V. Bönen under dagen (ters, sext, non)

74. Enligt urgammal tradition har de kristna brukat be vid enskilda bönestunder under dagens lopp, också mitt i arbetet; detta för att efterlikna den apostoliska kyrkan. Denna sed har genom tiderna fått skiftande liturgisk utformning.

75. Kyrkans liturgi har i både öst och väst hållit fast vid bönerna vid tredje, sjätte och nionde timmen (ters, sext, non). De är på särskilt sätt förknippade med händelser under Herrens lidande och den första förkunnelsen av evangeliet i den tidigaste kyrkan.

76. Andra Vatikankonciliet stadgade emellertid att de mindre bönetimmarna, ters, sext och non, skall bibehållas vid korbö-
nen.¹⁴

Samtliga dessa tre bönestunder skall firas liturgiskt av dem som lever ett kontemplativt liv (såvida inte deras konstitutioner bestämmer något annat). Också andra uppmantras att iaktta dem, i synnerhet i samband med reträtter, prästmöten och liknande.

77. Utanför korbönen har man rätt att – om inte partikulär rätt stadgar annorlunda – välja en av de tre mindre bönetimmarna, den som bäst passar innevarande tid på dagen. Därmed kan traditionen att be under arbetet bevaras.

78. Därför har ters, sext och non anordnats med tanke både på dem som endast ber en av dem ("Bön under dagen") och dem som skall eller vill be samtliga tre.

79. Ters, sext och non ("Bön under dagen") inleds med versikeln *Gud, kom till min räddning* med *Ära, Såsom det var* och *Halleluja*. (Halleluja utelämnas dock under fastetiden.) Därefter sjunger man hymnen för respektive bönetimme. Så följer psalmodin, den korta läsningen och versikeln. Bönen avslutas med kollektbönen samt (åtminstone vid gemensam gudstjänst) uppmaningen *Låt oss priså Herren*. R. *Gud, vi tackar dig*.

80. Hymner och böner motsvarar tiden på dagen enligt gängse sedvana så att tiden blir helgad. Därför skall den som endast ber en av dessa tideböner välja den hymn och bön som passar bäst.

De korta läsningarna och kollektorna skiftar alltefter dag, kyrkoårstid eller högtid.

81. Psalmodin är ordnad i två serier: den ena löpande, den andra komplementär (tilläggspsalmer). Den som endast ber en tidebön följer det löpande psalteriet. Den som ber alla tre föl-

¹⁴ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 89 e.

jer i en av bönetimmarna det löpande psalteriet, i de två övriga tilläggspsalmerna.

82. Den löpande psalmodin består av tre psalmer (eller avsnitt ur längre psalmer) jämte tillhörande antifoner. Undantag är angivna.

På högtider, de heliga tre påskdagarna samt på dagarna under påskoktaven finns tre egna antifoner som används tillsammans med tilläggspsalmerna. I vissa fall finns också egna psalmer. När en högtid firas på en söndag tar man psalmerna för söndagen i vecka I.

83. Tilläggspsalmodin består av tre psalmer valda bland de s.k. trappstegspsalmerna.

VI. Completoriet

84. Completoriet är dagens sista tidebön. Den beds före sänggåendet, i förekommande fall också efter midnatt.

85. Completoriet inleds liksom de andra bönetimmarna med versikeln **Gud, kom till min räddning** med **Ära, Såsom det var** och **Halleluja**. (Halleluja utelämnas under fastetiden).

86. Lämpligen följer så samvetsrannsakan, som vid offentlig gudstjänst sker tyst eller utformas som en botakt enligt ordningen i det romerska missalet.

87. Därefter sjungs den härför avsedda hymnen.

88. På söndagar består psalmodin av psalmerna 4 och 134 efter första vespern och av psalm 91 efter andra vespern.

Under veckans övriga dagar är psalmer valda som ingjuter gudsförtröstan. Dock kan man alltid ersätta dem med psalmerna för lördag eller söndag, särskilt med tanke på dem som eventuellt vill recitera completoriet ur minnet.

89. Efter psalmodin kommer den korta läsningen. Så följer responsoriet **I dina händer** samt det canticum ur Nya testamentet som är bönen höjdpunkt, **Nunc dimittis** med sin antifon.

90. Slutkollektan är angiven i psalteriet.
91. Efter kollektan läser man, även vid enskild bön, välsignelsen **En stilla natt**.
92. Slutligen sjunger man en av Mariaantifonerna. Under påsktiden skall man alltid välja **Regina cæli**. Förutom de antifoner som förekommer i tidegårdsboken kan man använda andra likvärdiga, om de är godkända av biskopskonferensen.¹⁵

VII. Hur man kombinerar tidebönerna med mässan eller sinsemellan

93. När omständigheterna så kräver kan man vid offentlig eller gemensam gudstjänst förena mässan och tidegården; mässan och tidebönen i fråga måste dock ha samma liturgiska firningsämne. Man följer nedanstående ordning. Man måste också tillse att det pastorala arbetet inte belastas av åtgärden, särskilt på söndagar.

94. Om laudes vid korbön eller gemensam bön omedelbart föregår mässan, börjar man antingen med ingångsversikeln och hymnen i laudes eller med mässans ingångsantifon, procession och celebrantens hälsning, särskilt vid högtidligare tillfällen. I båda fall utelämnas botakten.

Därefter följer psalmodin i laudes. Den korta läsningen utgår. Så följer eventuellt **Kyrie** och sjungs **Gloria in excelsis** om denna lovsång skall förekomma i mässan. Celebranten ber dagens kollektbön. Man fortsätter med ordets gudstjänst på vanligt sätt.

Den allmänna förbönen beds enligt mässans vanliga ordning. På ferialdagar kan man i morgonmässan ersätta den med bönerna i laudes.

Efter kommunionen med dess antifon sjunger man **Benedictus** med dess antifon ur laudes, följt av bönen efter kommunionen och mässans sedvanliga avslutning.

95. Om bönen under dagen – det vill säga (alltefter tidpunk-

¹⁵ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 38.

ten på dagen) ters, sext eller non – vid den offentliga gudstjänsten omedelbart föregår mässan, kan akten likaledes inledas antingen av tidebörens inledningsversikel och hymn, i synnerhet på ferieldagar, eller av ingångsantifonen med procession och celebrantens hälsning, i synnerhet på högtidligare dagar. Man utelämnar botakten.

Därefter följer psalmodin (exkl. den korta läsningen), på vanligt sätt. Man kan sjunga **Kyrie** och sjunger **Gloria** om denna lovsång skall förekomma. Därefter fortsätter mässan med kollektbönen.

96. Vespern kan, om den omedelbart föregår mässan, kombineras med denna på samma sätt som laudes. Första vespern på högtider, söndagar och Herrens fester som firas på söndagar får inte firas innan mässan för föregående dag respektive lördagen har avslutats.

97. Om bönen under dagen (ters, sext eller non) eller vespern följer på mässan, firas denna på vanligt sätt till och med bönen efter kommunionen.

Efter bönen efter kommunionen börjar man direkt med psalmodin i tidebönen. I bönen under dagen utelämnar man den korta läsningen, och man avslutar med tidebörens kollekta samt mässans välsignelse. I vespern sjunger man psalmerna men utelämnar läsningen, varefter man genast sjunger **Magnificat** med tillhörande antifon; man utelämnar förbönerna och Herrens bön, läser vesprens kollekta och avslutar med mässans välsignelse.

98. Med undantag av julnatten kombinerar man normalt inte mässan med läsningsgudstjänsten, eftersom mässan har sin egen läsningsordning som bör hållas skild från tidegårdens. Om det dock måste ske någon enstaka gång, börjar man mässan med **Gloria in excelsis** (eller kollektbönen) omedelbart efter andra läsningen med tillhörande responsorium och utelämnar resten av tidebönen.

99. Om läsningsgudstjänsten firas omedelbart före någon annan tidebön, kan man inleda den med den hymn som hör till

den senare tidebönen. Vid läsningsgudstjänstens slut utelämnar man kollektbönen och i följande tidebön ingångsversikeln med **Ära vare Fadern**.

Kapitel III

TIDEGÄRDENS DELAR

I. Psaltarpsalmerna och deras nödvändiga plats i det kristna livet

100. Psaltarpsalmerna är en väsentlig del av tidegården. Kyrkan ber med de mäktiga sånger som heliga författare i det gamla förbundet diktade under Andens ingivelse. De har genom sitt ursprung förmågan att lyfta människans sinne till Gud och att väcka henne till ett fromt och heligt sinnelag. I medgång-
en uttrycker de tacksägelse, i motgången bringar de tröst och tillförsikt.

101. Ändå är psalmerna bara skuggan av den "tidens fullbordan" som visat sig i Kristus, vår Herre, och som skänker kraft åt kyrkans bön. Och även om alla kristna är eniga i sin höga uppskattning av psalmerna, kan man då och då erfara vissa svårigheter när det gäller att göra dessa vörnadsvärda sånger till sin personliga bön.

102. Den helige Ande, genom vars ingivelse psalmisterna sjöng, bistår å andra sidan alltid de troende med sin nåd, när de med god vilja ber med dessa sånger. Dessutom är det nödvändigt att de alltefter sina förutsättningar skaffar sig "en mera omfattande liturgisk och biblisk skolning, i synnerhet vad angår Psaltaren",¹ så att de rätt förstår att använda dem som böner.

103. Psalmerna är nämligen varken läsningar eller förböner skrivna på prosa utan poetiska lovsånger. Även om de någon enstaka gång kan läsas upp som om det gällde en vanlig läsning, så kallas de likväl på grund av sin litterära genre på hebreiska *ʾhillim*, det vill säga "lovsånger", och på grekiska *psalmoi*, det vill säga "sånger till ackompanjemang på psaltare". Samtliga psalmer har nämligen en musikalisk karaktär som skall bestämma utförandesättet. Även om en psalm reciteras utan musik, ja till och med i tystnad av en ensam bedjare, skall

¹ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 90.

den ändå präglas av sin musikaliska karaktär. De troende möter en text som skall förstås, men därutöver väcker den lust att sjunga och lyssna, ja att leka på "psaltare och harpa".

104. Man sjunger med insikt om man mediterar över texten strof för strof och bereder sitt hjärta att när som helst svara så som Anden vill – den Ande som inspirerade psalmisten och själv vill bistå de fromma som är öppna för nådens gåvor. Psalmodyn skall visserligen utföras med den vördnad som tillkommer Guds majestät, men den skall också framspringa ur hjärtats ljuva och kärleksfulla glädje, så som det anstår den bibliska poesin och den gudomligt inspirerade sången och framför allt Guds barns frihet.

105. Ofta blir vår bön bättre och andäktigare om vi använder psalmernas ord, vare sig vi tackar och lovprisar Gud med jubel eller måste be till honom ur djupet av vårt betryck. Men svårigheter kan ändå uppstå, särskilt om psalmen inte riktar sig direkt till Gud. Som den poet han är talar psalmisten ibland till folket för att påminna det om Israels folks historia, ibland riktar han sig till andra, också till den obesjälade delen av skapelsen. Någon gång låter han Gud samtala med människor eller till och med sina fiender, så som sker i psalm 2. Det är alltså uppenbart att en psalm inte är en bön i samma mening som en av kyrkan författad bön eller kollekta. Det ligger dessutom i psalmens poetisk-musikaliska natur att inte ständigt vara ett tilltal till Gud utan lika gärna kan vara en sång inför Guds ansikte, så som den helige Benedictus påminner oss: "Må vi betänka hur vi står inför Gud och hans änglar och sjunga psalmerna så, att vår själ är samstämd med vår röst."²

106. Den som sjunger psalmerna öppnar sitt hjärta för de ingivelser som utgår från deras ord, alltefter respektive genre, vare sig det är frågan om sånger som uttrycker klagan, tillförsikt, tacksägelse eller annat, detta som det är exegeternas uppgift att lyfta fram.

² *Regula monasteriorum*, kap. 19.

107. I första hand skall den bedjande fästa sig vid ordens innebörd för det egna livet som troende.

Varje psalm har ju tillkommit i en konkret situation, och överskrifterna i den hebreiska Psaltaren vill antyda vilken. Hur det än är med psalmernas historiska ursprung, så har varje psalm en egen betydelse som vi inte heller i vår tid får försumma att tränga in i. Även om dessa sånger tillkom för tusentals år sedan i Orienten, är de ändå välfunna allmängiltiga uttryck för människans smärta och hopp, elände och förtröstan i alla tider och över hela jorden. De uttrycker tillit till Gud och besjunger hans uppenbarelse och återlösning.

108. Den som sjunger psalmerna i tidegården sjunger inte så mycket på egna vägnar som i hela Kristi kropps namn, ja på Kristi egna vägnar. Om man håller detta i minnet, försvinner många svårigheter för den som kanske fäster sig vid att de egna känslorna inte överensstämmer med psalmens: en bedrövad och nedtryckt människa kan möta en lovpsalm, den lycklige en klagosång. Vore det fråga om enskild andakt, kunde man ju undvika detta genom att välja en psalm som uttrycker ens egen situation. Men i tidegården ber man inte en privat bön, utan man går igenom psalmerna i en viss ordning i kyrkans namn. Detta gäller också den enskilde som ber en tidebön i ensamhet. För den som ber i kyrkans namn finns det alltid anledning till såväl glädje som bedrövelse. Också i detta avseende gäller apostelns ord: "Gläd er med dem som gläder sig och gråt med dem som gråter" (Rom 12:15). Människan är bräcklig och sårad av sin egen kärlek. I den mån som hon låter sinnet överensstämma med rösten, finner hon läkedom i den sanna kärleken.³

109. Den som ber i kyrkans namn skall också beakta psalmernas fulla innebörd, i första hand då den messianska betydelse som fick kyrkan att överta Psaltaren i sin gudstjänst. Denna messianska innebörd har blivit fullt uppenbar i Nya testamentet. Den förklarades av Herren Kristus själv när han sade till

³ Jfr S:t Benedictus, *Regula monasteriorum*, kap. 19.

apostlarna: "Allt måste uppfyllas som står skrivet om mig i Moses lag, hos profeterna och i psalmerna" (Luk 24:44). Det mest kända exemplet på denna tolkning är samtalet i Matteus evangelium om Messias såsom Davids son och samtidigt hans Herre,⁴ där hela psalm 110 förstås som en utsaga om Messias.

I denna anda har de heliga fäderna övertagit och utlagt hela Psaltaren som en profetia om Kristus och kyrkan. Av samma skäl är psalmerna valda i liturgin. Även om man ibland har framfört långsökta tolkningar är det med full rätt som liturgin i psalmerna hör Kristus ropa till sin Fader, Fadern tala med sin Son, ja, kyrkans, apostlarnas och martyrernas röster. Denna utläggningstradition fortsatte under medeltiden. I åtskilliga medeltida handskrifter finner man överskrifter som för bedjarna vill förklara psalmernas kristologiska innebörd. Den kristologiska läsningen är ingalunda inskränkt till de psalmer som anses som messianska utan omfattar också många andra; de är utan tvivel rena ackommodationer men har ändå blivit en del av kyrkans tradition.

I synnerhet på festdagar har sådana psalmer valts efter ett slags kristologisk princip. Tolkningen understryks ytterligare genom att vissa meningar i dem har lyfts ut och gjorts till antifoner.

II. Antifonerna och andra hjälpmedel vid bedjandet av psalmerna

110. I den latinska traditionen är det tre ting som i hög grad har underlättat förståelsen av psalmerna och deras tillämpning i den kristna bönen, nämligen överskrifterna, psalmorationerna och framför allt antifonerna.

111. I tidegårdens psalterium har varje psalm fått en överskrift som anger dess innehåll och innebörd för människans liv som troende. Dessa överskrifter i tidegårdsboken är bara avsedda som upplysningar åt de bedjande. Vill man be i ljuset av uppenbarelse i det nya förbundet, finner man därefter en

⁴ Matt 22:44 ff.

mening ur Nya testamentet eller kyrkofäderna, som vill vara en inbjudan att be psalmen i enlighet med dess kristologiska innebörd.

112. Psalmkollektor – alltså böner som är till hjälp för dem som reciterar psalmerna, i synnerhet när det gäller att göra en kristen tolkning av dem – återfinns för varje enskild psalm i ett supplement till tidegårdsboken. De kan om man så vill användas, i enlighet med urgammal tradition. När psalmen avslutats, håller man en stunds tystnad, och så sammanfattas och avslutas de bedjandes tankar med kollektan.

113. Även om tidegården firas utan sång har varje psalm sin antifon, som skall läsas också av den enskilde. Antifonen är en hjälp att förstå psalmens genre. Den gör psalmen till en personlig bön. Den lyfter fram en viktig tanke som annars kunde gå oförmärkt förbi. Den ger också psalmen en viss färgning alltefter den liturgiska situationen. Om man bara undviker sökta tillämpningar blir antifonerna en värdefull hjälp att tolka texten typologiskt och liturgiskt. De gör också psaltarrecitationen mer omväxlande och givande.

114. Antifonerna i psalteriet är tänkta så att de skall kunna översättas till modersmålen och kunna upprepas efter varje strof i psalmen enligt anvisningarna i nr 125. När man "under året" ber officiet utan sång, kan man ersätta dem med den nytestamentliga överskriften (ovan, nr 111).

115. När psalmen på grund av sin längd måste delas i flera avsnitt inom en och samma tidebön, har varje avsnitt sin egen antifon. Man sörjer på så sätt för viss omväxling, i synnerhet vid sång. Dessutom blir det lättare att uppfatta psalmens rikedom. Man kan dock alltid framföra hela psalmen i en följd och bara använda den första antifonen.

116. Under de heliga tre påskdagarna, inom påsk- och juloktaven samt på söndagar i advent, jultiden, fastetiden och påsktiden, vardagarna i stilla veckan samt i påsktiden och 17–24 december finns det egna antifoner till varje psalm i laudes och vesper.

117. Vid högtider finns egna antifoner till läsningsgudstjänsten, laudes, ters, sext och non. I övriga fall tas de från *communet*. Detsamma gäller för läsningsgudstjänsten, laudes och vesper på fester.

118. I de fall då helgonens minnesdagar har fått egna antifoner, använder man dem (jfr nr 235).

119. Antifonerna till **Benedictus** och **Magnificat** hämtas ur *proprium de tempore* eller (för tiden "under året") ur *veckopsalteriet*. På högtider och fester tas de ur *propriet*, om egna finns, i annat fall ur *communet*. På minnesdagar utan egna antifoner kan man ta antifonerna från *communet* eller från innevarande veckodag i *psalteriet*.

120. Under påsktiden tillfogar man **Halleluja** till alla antifoner, utom när detta svär mot textens innebörd.

III. Hur psalmerna skall reciteras

121. Det sätt på vilket psalmerna skall reciteras beror på psalmens genre och längd, det språk på vilket man framför den (latin eller modersmål), samt om det sker enskilt, i en grupp eller vid offentlig gudstjänst. Recitationssättet skall anpassas så att de bedjande uppfattar psalmernas andliga "doft" och skönhet. En psalm framläggs ju inte som ett slags bönenpensum att avverka, utan skall också sörja för omväxling och respektera varje sångs egenart.

122. Psalmerna kan sjungas antingen i en följd (*in directum*) eller med två körhalvor som alternerar genom att ta var sin strof. Man kan också föredra psalmerna *responsorialt* med försångare, alltefter tradition och erfarenhet.

123. Före varje psalm reciterar man alltid antifonen (jfr ovan nr 113–120). Vid slutet av hela psalmen skall bruket av **Ära vare Fadern** och **Såsom det var** iakttas. Denna doxologi är en traditionell och lämplig avslutning, och den ger de gammaltestamentliga bönerna en lovprisande, kristologisk och trinitarisk innebörd. Efter psalmen kan man upprepa antifonen.

124. I längre psalmer har en uppdelning skett för att understryka varje tideböns treledade struktur, dock med beaktande av psalmens egen disposition.

Denna uppdelning bör man iaktta i synnerhet vid korbön på latin. **Gloria Patri** bör tilläggas efter varje avsnitt.

Man får dock fritt välja mellan detta traditionella sångsätt och att hålla en stunds tystnad mellan de olika psalmavsnitten eller att framföra hela psalmen i en följd med sin egen antifon.

125. När psalmernas genre talat för det, har man delat in dem i strofer som, särskilt vid sång på modersmålet, kan sjungas med omtagning av antifonen efter varje. **Ära vare Fadern** behövs då tillfogas enbart efter den sista strofen.

IV. Psalmfördelningen i tidegården

126. Psalmerna är fördelade i en cykel på fyra veckor. Ett fåtal har utelämnats, några som fått en stark ställning i traditionen har upprepats, och i laudes och vesper har psalmer valts som särskilt lämpar sig för respektive tid på dagen.⁵

127. I laudes och vesper, som ju är de gudstjänster som har den mest folkliga karaktären, har psalmer valts som lämpar sig särskilt väl för offentlig gudstjänst.

128. För completoriet har regeln i nr 88 iakttagits.

129. För söndagen har, också vid läsningsgudstjänsten och bönen under dagen, sådana psalmer valts som enligt traditionen tydligt uttrycker påskens mysterium. På fredagar återkommer botpsalmer och lidandespsalmer.

130. Tre psalmer har reserverats för advents-, jul-, faste- och påsktiden, nämligen 78, 105 och 106. Dessa beskriver frälsningshistorien i det gamla förbundet på sådant sätt att de pekar framåt mot dess fullbordan i det nya.

131. Tre andra psalmer, 58, 83 och 109, som präglas starkt av förbannelse över fienderna, har utelämnats i det löpande psal-

⁵ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 91.

teriet. Likaledes har några strofer av samma art utelämnats i andra psalmer; det framgår i början av respektive psalm. Den åtgärden har vidtagits på grund av de psykologiska svårigheter som kan uppstå, även om dessa hämnepsalmer ingalunda är främmande för det Nya testamentets spiritualitet (jfr Upp 6:10) och även om de ingalunda är avsedda som en uppmunt-
ran att förbanna någon människa.

132. Psalmer som är för långa för att få plats i en och samma tidebön har delats så att olika delar förekommer i samma tidebön på olika veckodagar. De kan därför läsas i sin helhet också av dem som inte brukar be övriga tideböner. Således har psalm 119 fördelats på 22 dagar i bönen under dagen, eftersom den traditionellt har brukats i tidebönerna mitt på dagen.

133. Cykeln på fyra veckor i psalteriet har kombinerats med kyrkoåret på följande sätt:

Vecka I börjar alltid på första söndagen i fastan, advent och påsktiden.

Efter pingst följer psalteriet veckoserien för tiden "under året". Man börjar med innevarande veckodag i den vecka i psalteriet som i proprium de tempore anges i början av respektive vecka "under året".

134. På högtider och fester, under de heliga tre påskdagarna samt på dagarna inom påsk- och juloktaven finns det i läsningsgudstjänsten egna psalmer som traditionellt har denna plats. Denna karaktär förtydligas oftast genom antifonerna. Detsamma gäller också bönen under dagen vid vissa av Herrens högtider och i påskoktaven. Vid laudes tar man då psalmer och canticum från söndag i vecka I i psalteriet. Vid första vespern på högtider har psalmerna i enlighet med gammal tradition hämtats ur serien *Laudate*. Vid andra vespern på högtider och vid vespern på fester finns egna psalmer och cantica. I bönen under dagen vid högtider hämtas psalmerna från serien av "trappstegpsalmer" (utom i ovanstående fall och på söndagar). I bönen under dagen vid fester ber man psalteriets psalmer för innevarande veckodag.

135. I övrigt hämtas psalmerna från psalteriet för den innevarande dagen, utom i de fall då egna antifoner eller psalmer finns.

V. Cantica ur Gamla och Nya testamentet

136. Vid laudes förekommer på hävdvunnet sätt mellan första och tredje psalmen ett canticum ur Gamla testamentet. Utöver den traditionella romerska serien och den alternativa som infördes i S:t Pius X:s breviarium har nu så många sånger ur Gamla testamentets böcker infogats att varje dag under fyraveckorscykeln fått sin egen. På söndagar förekommer varannan gång endera halvan av "De tre männens lovsång" ur Daniels bok.

137. Vid vespern infogas ett canticum ur Nya testamentet (brevan eller Uppenbarelseboken) efter de två psalmerna. Varje veckodag har sitt eget canticum. På söndagar i fastetiden ersätts hallelujasången ur Uppenbarelseboken med ett canticum ur Första Petrusbrevet. På trettendedag jul och Kristi förklarings dag används ett canticum ur Första Timotheosbrevet.

138. Evangeliecantica, dvs. **Benedictus**, **Magnificat** och **Nunc dimittis**, åhörs och hedras på samma sätt som evangelieläsningarna.

139. Enligt obruten tradition skall psalmodi och läsningar följa varandra enligt ett fast mönster: först Gamla testamentet, sedan de apostoliska skrifterna och sist evangelierna.

VI. Läsningarna ur den heliga Skrift

a) Om läsningen av Skriften i allmänhet

140. Läsningen av den heliga Skrift, som enligt urgammalt bruk äger rum vid den allmänna gudstjänsten, inte bara vid eukaristin utan också i tidegården, skall av alla kristna hållas i högsta aktning. Urvalet är gjort av kyrkan själv, inte av enskilda personer efter eget tycke. Det har skett med tanke på det mysterium som Kristi Brud "under årets gång framställer

... från inkarnationen och födelsen ända fram till himmelsfärden, till pingstdagen och till väntan på att vårt saliga hopp infrias och Herren återvänder”.⁶ I liturgin åtföljs läsningen ur Skriften alltid av bön. Så bär läsningen en rikare frukt, och bönen, i synnerhet psaltarbönen, leder tack vare läsningen till djupare förståelse och inlevelse.

141. I tidegården läser man ur Skriften i form av både korta och längre läsningar.

142. Den längre läsning som kan förekomma vid laudes och vesper beskrivs ovan (n. 46).

b) Ordningen för bibelläsning i tidegården

143. Vid valet av bibelläsningar i tidegården har hänsyn tagits till såväl kyrkoåret som vissa bibelböckers traditionella anknytning till vissa liturgiska tider, samt till mässans läsordning. Tidegården har alltså samordnats med mässan så att bibelläsningen i officiet kompletterar den som har sin plats i mässan och en överblick ges av hela frälsningshistorien.

144. Med undantag för bestämmelsen i nr 73 läser man inte ur evangeliet i tidegården, eftersom det förekommer i sin helhet varje år i mässan.

145. De bibliska läsningarna följer en dubbel serie. Den ena står i tidegårdsboken och omfattar endast en årgång; den andra, som kan användas efter fritt val och finns i ett supplement, omfattar två årgångar i likhet med mässans läsordning för vardagar.

146. Den tvååriga läsordningen har utformats så att nästan alla böcker i den heliga Skrift gås igenom varje år. Längre och svårare avsnitt ur Bibeln som knappast kan användas i mässan får sin plats i tidegården. Medan Nya testamentet läses i sin helhet varje år – dels i mässan, dels i tidegården –, har man i Gamla testamentet valt de avsnitt som är bäst ägnade att belysa frälsningshistorien och ge näring åt fromheten.

⁶ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 102.

Samstämmigheten mellan tidegårdens och mässans läsordning kräver att samma bok återkommer endast vartannat år i mässan respektive i tidegården eller att den åtminstone är fördelad på olika delar av året, om den läses i båda sammanhangen varje år. Annars blir följden att samma texter kan återkomma samma dag eller under samma kyrkoårstid. Man skulle i så fall bli tvungen att hänvisa mindre betydelsefulla texter till tidegården eller kasta om texternas inbördes ordningsföljd.

147. Under adventstiden läser man i enlighet med gammal tradition perikoper ur profeten Jesaja i *lectio semicontinua*, så att samma text återkommer vartannat år. Härtill kommer Ruts bok och några profetior ur profeten Malaki. Eftersom tiden 17–24 december har egna läsningar, utelämnar man i tredje adventsveckan de perikoper som det året inte får plats.

148. Under tiden 29 december – 5 januari läses under första årgången Kolosserbrevet, som framställer inkarnationen inom frälsningshistoriens ram; under andra årgången läses Höga visan, som tecknar en bild av Guds och människans förening i Kristus: "Gud Fadern höll bröllop för sin Son när han i Jungfruns sköte lät honom bli ett med den mänskliga naturen. Han ville att den som var Gud före alla tidsåldrar när tiden var inne skulle bli människa."⁷

149. Från 7 januari till lördagen efter trettendedagen läses eskatologiska texter från Jesaja och Baruk; de läsningar som ett visst år inte får plats utelämnas.

150. I fastetiden läser man under första årgången utdrag ur Femte Moseboken och Hebreerbrevet. Under andra årgången ges en översikt över frälsningshistorien ur Andra, Tredje och Fjärde Mosebok. Hebreerbrevet tolkar det gamla förbundet i ljuset av Kristi påskmysterium. På långfredagen läser man avsnittet om Kristi offer (9:11–28) och på påskafton om Herrens vila (4:1–13). Övriga dagar i stilla veckan läses under första årgången tredje och fjärde sångerna om Herrens lidande tjänare

⁷ S:t Gregorius den store, *Homilia 38 in evangelia*: PL 76, 1283.

och perikoper ur Klagovisorna. Andra årgången framställer profeten Jeremia som förebild för den lidande Kristus.

151. Under påsktiden (med undantag av första och andra påsk-söndagen, Kristi himmelfärdsdag och pingstdagen) läses i enlighet med gammal tradition ur Första Petrusbrevet, Uppenbarelseboken och Johannesbrevet (första årgången) samt Apostlagärningarna (andra årgången).

152. Från måndagen efter Herrens dop till fastetiden, samt från dagen efter pingstdagen till advent löper serien på 34 veckor, den så kallade tiden "under året".

Denna serie avbryts av perioden från askonsdagen till och med pingstdagen. Dagen efter pingstdagen återupptas alltså läsningen "under året" från och med den vecka som följer på den vecka som avbröts av fastetiden (man utelämnar söndagens läsningar).

Under de år som bara har 33 veckor "under året" utelämnar man den vecka som infaller omedelbart efter pingst. På så sätt blir slutet av perioden ograverad, och man läser därmed alltid de eskatologiskt präglade texterna under de sista veckorna.

Gamla testamentets böcker är fördelade i enlighet med frälsningshistorien: Gud uppenbarar sig i folkets historia genom att det stegvis erfar hans ledning och upplysning. Profeterna läses följaktligen bland de historiska böckerna med hänsyn till sin verksamhetsperiod. Under första årgången framläggs samtidigt historiska böcker och profetiska ord från Josua till och med exilen; under andra årgången (efter läsningarna ur Första Mosebok, som har sin plats före fastan) återupptas skildringen av frälsningshistorien efter exilen fram till mackabeertiden. De mindre profeterna är infogade i samma årgång liksom vishetslitteraturen och berättelserna i Ester, Tobit och Judit.

De apostoliska breven, som inte är knutna till en viss liturgisk period, har fördelats med hänsyn till mässans läsordning och sin avfattningstid.

153. Läsordningen för en enda årgång är en förkortad version

av den dubbla serien. Texterna är valda för att utgöra ett komplement till mässans läsningar.

154. På högtider och fester finns egna läsningar. I övrigt tas de ur helgoncommunet.

155. De enskilda perikoperna har såvitt möjligt en viss enhet. För att de inte skall bli orimligt långa kan ibland några verser vara överhoppade, vilket alltid är angivet. Texternas längd beror för övrigt av respektive genre. Helst bör man läsa dem i sin helhet. De skall läsas ur en godkänd översättning.

c) De korta läsningarna

156. De korta läsningarna eller capitula, vilkas betydelse har beskrivits ovan (n. 45), har valts för att kort och koncist inskräpa en tanke eller en uppmaning. De är därför omväxlande till sin art.

157. En serie om fyra veckor har utarbetats och fogats in i psalteriet för tiden "under året". Varje dag har alltså sina egna korta läsningar. Under advent, jultiden, fastetiden och påsktiden finns serier om en vecka. Härtill kommer särskilda korta läsningar för högtider och fester samt för vissa minnesdagar, jämte en serie på en vecka för completoriet.

158. Vid urvalet av korta läsningar har följande principer varit vägledande:

a) Evangelierna har traditionsenligt utelämnats.

b) I möjligaste mån har den särskilda karaktären hos söndagen, fredagen och den innevarande tiden på dagen tillgodosetts.

c) Läsningarna i vespren följer på canticum ur Nya testamentet och är därför alltid valda ur Nya testamentet.

VII. Läsningarna ur kyrkofädernas och andra kyrkliga författares verk

159. Enligt den romerska kyrkans tradition läser man vid läsningstjänsten efter bibelläsningen ett stycke från kyrko-

fäderna eller andra kyrkliga författare, alternativt en hagiografisk läsning, samt ett åtföljande responsorium (jfr nr 228–239).

160. Texter av kyrkofäder och kyrkolärare och andra kyrkliga författare från såväl den östliga som den västliga kyrkan framläggs, dock efter den principen att störst utrymme ges de fäder som åtnjuter störst anseende i kyrkan.

161. Utöver de läsningar som finns i tidegårdsboken för varje dag finns det också ett *Lectionarium ad libitum*, där en större samling läsningar ställs till förfogande för dem som ber tidegården för att ge dem ökad tillgång till den kyrkliga traditionens skatter. Man är fri att välja den andra läsningen antingen ur tidegårdsboken eller ur detta lektionarium.

162. Därutöver har biskopskonferenserna rätt att sammanställa andra texter i samklang med landets traditioner och kynne,⁸ vilka infogas i lektionariet *ad libitum* som ett supplement. Dessa texter skall hämtas från katolska författare som utmärkt sig genom halten i sin undervisning och ett heligt liv.

163. Denna läsning är avsedd att vara en meditation över Guds ord, så som det förstås av kyrkan i hennes tradition. Kyrkan har alltid ansett det nödvändigt att förklara Guds ord för de troende så att ”utläggningen av profeterna och apostlarna rättar sig efter den katolska kyrkans förståelse av andemeningen”.⁹

164. Genom det ständiga umgänget med dessa prov på kyrkans universella tradition vägleds läsaren till en rikare betraktelse av den heliga Skrift och får en ljuv och levande förståelse för den. De heliga fädernas skrifter är ju strålande vittnesbörd om meditationen över den heliga Skrift, den betraktelse som pågått genom seklen och genom vilken det människoblivna Ordets Brud, nämligen kyrkan, ”som är utrustad med sin Brudgums och Guds råd och Ande”,¹⁰ ständigt strävar mot fördjupad förståelse av den heliga Skrift.

⁸ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 38.

⁹ S:t Vincentius av Lérins, *Commonitorium* 2: PL 50, 640.

¹⁰ S:t Bernhard, *Sermo 3 in vigilia Nativitatis* 1: PL 183 (ed. 1879), 94.

165. Läsningen av kyrkofäderna vägleder också de kristna till förståelse för innebörden i kyrkoåret och dess tider. Den öppnar vägen till de ovärderliga rikedomar som utgör hennes härliga arv, ger en fast grund för det andliga livet och ger en stadig föda åt fromheten. De som skall förkunna Guds ord får här dagligen förebilder i sin heliga uppgift.

VIII. De hagiografiska läsningarna

166. Med hagiografiska läsningar avses antingen en text från en kyrkofader eller annan kyrklig författare som i egentlig mening behandlar dagens helgon eller särskilt kan tillämpas på detta, eller ett utdrag ur helgonets egna skrifter, eller en skildring av hans eller hennes liv.

167. När man skall sammanställa helgonproprier för stift och ordnar, skall man beakta den historiska sanningshalten¹¹ och den verkliga andliga nyttan för dem som skall läsa eller höra läsningen. Man skall noga undvika allt som bara är ägnat att väcka undran. Man skall i stället bemöda sig om att belysa helgonens andliga särart på ett sätt som är talande också i nutiden och visar på vederbörandes betydelse för kyrkans liv och fromhet.

168. Före själva läsningen lämnas i tidegårdsboken några knappa upplysningar om viktigare data i helgonets liv. De skall inte läsas under gudstjänsten utan är rent informativa.

IX. Responsorierna

169. Efter den bibliska läsningen i officiet följer ett eget responsorium, vars text är vald ur traditionens skatter eller nyredigerad i syfte att kasta nytt ljus över den nyss lästa texten eller vara en hjälp vid förståelsen av den, eller infoga den i frälsningshistorien, eller leda över från det Gamla testamentet till det Nya, eller vända läsningen i bön och kontemplation, eller genom sin poetiska skönhet erbjuda glädje och omväxling.

¹¹ Jfr Andra Vatikanconciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 92 c.

170. Även den andra läsningen är försedd med tillhörande responsorium, som dock har ett lösare samband med den lästa texten och därför inbjuder till friare meditation.

171. Responsorierna bibehåller därför sitt värde som helhet och i sina delar och skall användas också vid enskild recitation. Den del som brukar upprepas vid sång kan dock vid enskild bön utelämnas, såvida inte upprepningen är påkallad av själva innebörden.

172. På liknande fast enklare sätt svarar det korta responsoriet vid laudes, vesper och completorium (jfr ovan nr 49 och 89), liksom versiklarna i ters, sext och non, mot den korta läsningen. Det korta responsoriet eller versikeln blir till ett slags acklamation, genom vilken Guds ord djupare kan tränga in i lyssnarens och läsarens sinne.

X. Hymnerna och andra utombibliska sånger

173. Hymnerna har sin plats i officiet av gammal hävd. De behåller också nu sitt värde och sin ställning.¹² De är inte bara genom sin lyriska karaktär särskilt ägnade att tjäna lovsången, utan de utgör också ett mer lättillgängligt inslag. De anger tydligare än andra element i officiet den enskilda tidebörens eller festens egenart och blir en bevekande inbjudan till andäktig gudstjänst i början av tidebönen. Ofta får de en stark verkan genom sin litterära skönhet. I officiet är hymnerna det främsta av kyrkan skapade poetiska elementet.

174. Hymnen avslutas traditionsenligt med en doxologi, som normalt riktas till samma gudomsperson som hymnen i övrigt.

175. I officiet för tiden "under året" finns en dubbel serie hymner till samtliga tideböner. En viss hymn förekommer således varannan vecka, detta för att tillfredsställa behovet av omväxling.

¹² Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 93.

176. Dessutom har läsningsgudstjänsten "under året" en dubbel serie hymner, att användas beroende på tiden på dygnet.

177. De nyintroducerade hymnerna kan sjungas på traditionella melodier av samma versmått.

178. Biskopskonferenserna har befogenhet att för offentligt firande av officiet låta tolka de latinska hymnerna i en form som svarar mot det egna språkets uttrycksmöjligheter. Man har också rätt att införa nyskrivna hymner,¹³ om de motsvarar respektive tideböns eller kyrkoårstids karaktär. Man måste dock undvika att introducera folkliga visor som saknar konstnärlig halt och är ovärdiga liturgin.

XI. Preces, Herrens bön och slutbönen

a) Preces eller förbönerna i laudes och vesper

179. Tidegården är en lovprisning till Gud. Men både den judiska och den kristna traditionen förknippar denna lovprisning med begärande bön, som i viss mån är en följd av lovprisningen. Aposteln Paulus uppmanar till "bön och åkallan, till förbön och tacksägelse för alla människor, för kungar och alla som har makt, så att vi kan leva ett lugnt och stilla liv, på allt sätt fromt och värdigt. Att be så är riktigt och behagar Gud vår frälsare, som vill att alla människor skall räddas och komma till insikt om sanningen" (1 Tim 2:1-4). Kyrkofäderna förstod oftast denna maning så att man borde frambära förböner vid morgon- och aftonbönen.¹⁴

180. Förbönerna, som återinförts i mässan i den romerska ritens, skall förekomma också i vesper, fast i enlighet med något annorlunda riktlinjer (jfr nedan).

181. Eftersom det ingår i den kristna traditionen att börja dagen genom att anbefalla och viga den åt Gud, sker detta i laudes genom en serie åkallande böner.

¹³ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 38.

¹⁴ Så t.ex. St Johannes Chrysostomos, *In epist. ad Tim. I*, Homilia 6: PG 62, 530.

182. Med *preces* avses såväl förbönerna i vespern som invokationerna inför den kommande dagen i laudes.
183. För att erbjuda en omväxlande förbön för kyrkans och människornas skiftande behov med hänsyn till olika uppgifter, grupper, enskilda personer, situationer och tider, föreligger en rikhaltig serie av *preces* för varje dag i psalteriet "under året" samt för kyrkoårets övriga tider och vissa högtidsdagar.
184. Biskopskonferenserna har befogenhet att anpassa formulären i den latinska tidegårdsboken och att introducera nya.¹⁵ Dock skall nedanstående riktlinjer respekteras.
185. Liksom i Herrens bön skall den begärande bönen vara förenad med lovprisning av Gud, både för hans egen härlighet och för hans underbara verk i frälsningens historia.
186. Vid *preces* i vespern skall den sista förbönen alltid gälla de avlidna.
187. Eftersom tidegården främst av allt är en hela kyrkans bön för hela kyrkan, ja för hela världens frälsning,¹⁶ skall de mer universella böneämnena inta den främsta platsen i *preces*. Man ber alltså för kyrkan och dess olika stånd, för dem som har makten i samhället, för behövande, sjuka och bedrövade, för världens behov, för freden och hithörande ting.
188. Man kan dock tillfoga några intentioner för särskilda angelägenheter i både laudes och vesper.
189. *Preces* i officiet har en sådan struktur att de kan användas såväl vid offentlig gudstjänst som i mindre grupper och vid enskild bön.
190. Vid offentlig gudstjänst inleds sålunda *preces* med en kort introduktion av prästen eller ledaren. Den inbjuder till bön och leder över i ett svar, som församlingen upprepar efter varje böneintention.

¹⁵ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 38.

¹⁶ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 83 och 89.

191. Bönerna riktas direkt till Gud, varför de kan användas både offentligt och enskilt.

192. Varje böneintention är formulerad i två led, varav det senare alternativt kan användas som variabelt församlingssvar.

193. Man kan alltså gå till väga på två sätt: antingen läser prästen eller ledaren båda leden och församlingen svarar genom att upprepa det oföränderliga svaret eller iaktta en kort stunds tystnad, eller också läser prästen eller ledaren det förra ledet av intentionen och församlingen svarar med det senare.

b) Herrens bön

194. Vid laudes och vesper, alltså vid de två mera folkliga gudstjänsterna, har Herrens bön sin plats efter preces, detta i enlighet med sin värdighet och en vördnadsvärd tradition.

195. Herrens bön kommer därmed att läsas högtidligt tre gånger om dagen: vid mässan samt i laudes och vesper.

196. *Fader vår* läses högt och gemensamt av alla, eventuellt med en kort inledning.

c) Slutbönen

197. Vid slutet av varje tidebön sammanfattar man bönen genom en kollektbön, som det vid offentlig gudstjänst i enlighet med traditionen tillkommer prästen eller diakonen att be.¹⁷

198. Denna kollekta är vid läsningsgudstjänsten alltid samma som i dagens mässa. Vid completoriet hämtas den alltid ur psalteriet.

199. Vid laudes och vesper överensstämmer den med dagens mässa på söndagar, under hela advents-, jul-, faste- och påsktiden, samt på högtider, fester och minnesdagar. På ferialdagar "under året" hämtas den ur psalteriet och präglas då av respektive tidpunkt på dagen.

¹⁷ Jfr nedan, nr 256.

200. Vid ters, sext och non ("Bön under dagen") tas kollektan på söndagar samt under hela advents-, jul, faste- och påsktiden ur propriet, likaså på högtider och fester. Övriga dagar läses den kollekta som står i psalteriet och motsvarar respektive tid på dagen.

XII. Den heliga tystnaden

201. Eftersom man i alla gudstjänster skall vinnlägga sig om att "vid lämplig tidpunkt iaktta helig tystnad",¹⁸ skall också i tidegården plats beredas för tystnad.

202. För att den helige Ande skall kunna mötas av ett fullt gensvar i bedjarnas hjärtan och den personliga bönen skall kunna ansluta sig till Guds ord och kyrkans bön, skall man efter läglighet och med urskillning bereda plats för dessa stunder av tystnad. Det kan ske efter varje psalm med antifon (enligt fädernas bruk), i synnerhet om man efter psalmen läser en psalmkollekta (jfr nr 112), eller också efter läsningen, både den korta och den längre, och då före eller efter responsoriet.

Man skall dock undvika att tystnaden rubbar officiets struktur eller blir så lång att den blir en distraktion för deltagarna.

203. Vid den enskilda bönen skall var och en känna sig fri att lägga in avbrott för tyst meditation närhelst något ord särskilt talar till en. Officiet förlorar inte fördenskull sin karaktär av offentlig bön.

¹⁸ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 30.

Kapitel IV

FIRANDET AV KYRKOÅRET

I. Kristi mysterier

a) Söndagen

204. Söndagens officium börjar med första vesper. Allt hämtas från psalteriet utom det som tillhör respektive söndags proprium.

205. När en Herrens fest skall firas på en söndag har den första vesper.

206. Beträffande möjligheten att fira en söndagsvigilia, se ovan nr 73.

207. Överallt där så kan ske skall man uppmuntra församlingens deltagande åtminstone i vesper, i enlighet med gammal sed.¹

b) De heliga tre påskdagarna

208. Under de heliga tre påskdagarna firar man det officium som återfinns på sin plats i proprium de tempore.

209. De som deltar i kvällsmässan på skärtorsdagen eller eftermiddagsgudstjänsten på långfredagen firar inte vespern dessa dagar.

210. På långfredagen och påskafton bör man, i mån av möjlighet, före laudes fira läsningsgudstjänsten med församlingens deltagande.

211. Completoriet på påskafton firas endast av dem som inte kan delta i påskvakan.

212. Påskvakan ersätter under påsknatten läsningsgudstjänsten. De som inte kan delta i den högtidliga påskvakan skall

¹ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 100.

enskilt läsa åtminstone fyra av dess läsningar jämte sånger och kollektor. Man väljer lämpligen perikoperna ur Andra Moseboken och Hesekiel, episteln och evangeliet, följt av Te Deum och nattens kollektbön.

213. Laudes på påskdagens morgon skall firas av alla. Lämpligen firar man dagens vesper under högtidligare former än vanligt, för att markera slutet av kyrkoårets största högtidsdag och fira åminnelsen av hur Herren visade sig för sina lärjungar. Om seden förekommer att gå i högtidlig procession till dopfonten under psaltarsången och vespern därmed firas som en dopmemoria, skall man vinnlägga sig om att bevara den.

c) Påsktiden

214. Tidegården får sin påskprägel av acklamationen Halleluja, som avslutar de allra flesta antifoner under denna period (jfr nr 120), samt av hymner, särskilda böner och egna läsningar för varje tidebön.

d) Herrens födelse

215. På julnatten firar man före mässan lämpligen läsningsgudstjänsten som en högtidlig julvigilia. Completoriet firas endast av dem som inte deltar i denna vigilia.

216. Laudes på juldagen firas normalt före julottans mässa.

e) Övriga Herrens högtider och fester

217. Vid officiet för Herrens högtider och fester iakttar man, *mutatis mutandis*, det som sägs nedan (n. 225–233).

II. Firandet av helgonen

218. Firandet av helgonens dagar är avsett att inte överskugga de festdagar och kyrkoårstider som är en åminnelse av själva frälsningsmysterierna.² De skall inte heller otillbörligt störa

² Jfr Andra Vatikanconciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr III.

den löpande psalmodin eller det kontinuerliga läsandet av Guds ord, ej heller medföra betungande upprepningar, men ändå främja en berättigad vördnad för helgonet i fråga. Både den kalendarierreform som företagits på uppdrag av Andra Vatikankonciliet och firandet i tidegården av helgonens dagar rättar sig efter de principer som beskrivs i följande paragrafer.

219. Helgondagarna kan vara antingen högtider, fester eller minnesdagar (*sollemnitates, festa, memoriae*).

220. Minnesdagarna kan vara antingen obligatoriska eller, om inget anges, fakultativa (*ad libitum*). När man avgör huruvida man på en fakultativ minnesdag skall fira ett helgon eller inte i den offentliga gudstjänsten skall församlingens bästa och dess särskilda spiritualitet tillgodoses, inte bara ledarens eget gottfinnande.

221. Om flera fakultativa minnesdagar sammanfaller, kan man endast iaktta en av dem. Man utelämnar de övriga.

222. Endast högtider kan flyttas till en annan dag, och då enligt rubrikerna.

223. Följande bestämmelser gäller både för helgon inskrivna i det allmänna romerska kalendariet och för dem som endast förekommer i partikulärkalendarier.

224. Om helgondagarna saknar egna element, tar man element från respektive commune.

1. Officiet på högtider

225. Högtider inleds med första vespern kvällen innan.

226. Första och andra vespern har egna hymner, antifoner, korta läsningar med responsorium och slutböner. Skulle så inte vara fallet tar man dessa element ur respektive commune.

I första vespern hämtas båda psalmerna ur serien **Laudate** (dvs. 113, 117, 135, 146, 147:1–11 samt 147:12–20), i enlighet med en gammal tradition. Canticum ur Nya testamentet återfinns på sin plats i tidegårdsboken. I andra vespern används egna psal-

mer och eget canticum; *preces* är egna eller tas ur respektive commune.

227. För laudes finns egna hymner, antifoner, korta läsningar med responsorium samt slutböner. Skulle så inte vara fallet, tar man detta ur respektive commune. Psalmerna tas från söndagen i vecka I i psalteriet. *Preces* är egna eller tas ur respektive commune.

228. Läsningsgudstjänsten har egna hymner, antifoner, psalmer, läsningar och responsorier. Första läsningen är hämtad ur Bibeln, den andra är hagiografisk. Om det rör sig om ett helgon som endast har lokal kult och inte har några särskilda element ens i det lokala propriet, tar man allt ur respektive commune.

Vid slutet av denna tidebön sjunger man hymnen **Te Deum** och ber dagens kollektbön.

229. Vid bönen under dagen (resp. ters, sext och non) tar man den dagliga hymnen, om ingen särskild finns. Psalmerna är hämtade ur serien "trappstegpsalmer" och har egna antifoner. På söndagar tar man dock psalmerna för vecka I i psalteriet. Den korta läsningen och slutkollektan är egna. För vissa Herrens högtider finns egna psalmer.

230. Vid completoriet gör man allt som på söndagar efter första resp. andra vespern.

2. Officiet på fester

231. Fester har inte första vesper, utom Herrens fester när de firas på en söndag. Vid läsningsgudstjänsten, laudes och vesper sker allt som på högtider.

232. Vid bönen under dagen (resp. ters, sext och non) tar man dagens hymn ur psalteriet. Psalmerna och deras antifoner tas också från psalteriet, såvida inte särskilda skäl eller traditionen kräver att en egen antifon används, vilket anges på respektive ställe. Fester har egna korta läsningar och slutböner.

233. Completorium firas som på vanliga vardagar.

3. Officiet på helgonens minnesdagar

234. Mellan obligatoriska och fakultativa minnesdagar, när dessa faktiskt firas, finns ingen skillnad i uppläggningsen av officiet, utom när det gäller fakultativa minnesdagar som infaller inom kyrkoårets båda festkretsar (julkretsen och påskkretsen).

a) Minnesdagar som infaller på vanliga vardagar

235. Vid läsningsgudstjänsten, laudes och vesper iakttas följande:

a) Psalmer och antifoner tas ur psalteriet för innevarande dag, utom när det finns egna antifoner eller egna psalmer; detta anges i varje särskilt fall.

b) Antifonen till invitoriet, hymnen, den korta läsningen, antifonerna till **Benedictus** och **Magnificat** samt preces följer dagens officium, om dessa element är speciella för helgondagen i fråga. I annat fall tas de från respektive commune eller från den innevarande ferialdagen.

c) Minnesdagens egen kollektbön läses.

d) Vid läsningsgudstjänsten tas den bibliska läsningen från innevarande ferialdag. Den andra läsningen är hagiografisk och följs av ett responsorium som är eget eller tas ur respektive commune. Finns ingen egen läsning, tar man den innevarande dagens läsning ur kyrkofäderna.

Man sjunger inte **Te Deum**.

236. Vid bönen under dagen (resp. ters, sext och non) och vid completoriet följer man helt den innevarande veckodagen och nämner inget om helgonet.

b) Minnesdagar som infaller under privilegierade delar av kyrkoåret

237. På söndagar, högtider och fester, samt på askonsdagen, i stilla veckan och under påskoktaven markeras inga helgondagar alls.

238. På vardagarna under tiden 17–24 december samt i juloktaven och under fastetiden firas aldrig obligatoriska min-

nesdagar, inte ens sådana som förekommer i de partikulära kalendarierna. Om sådana ett år infaller under fastetiden, behandlas de som fakultativa minnesdagar.

239. Om man under dessa perioder vill fira ett helgon som den dagen är inskriven i kalendariet som minnesdag, gör man på följande sätt:

a) Vid läsningsgudstjänsten tillägger man efter läsningen ur kyrkofäderna och dess responsorium som en tredje läsning den hagiografiska läsningen och dess responsorium; man avslutar med helgonets kollektbön.

b) Vid laudes och vesper kan man utelämna slutkollektans avslutning och tillfoga helgonets antifon (egen eller ur community) och kollekta.

c) Åminnelse av jungfru Maria på lördagar

240. På lördagar "under året" då man kan fira fakultativa minnesdagar kan man fira Vår Frus lördagsofficio (med egen läsning) efter samma ordning.

III. Vilket kalendarium som skall följas och möjligheten att välja officium helt eller delvis

a) Vilket kalendarium som skall följas

241. Korbön och gemensam tidegård skall följa det egna kalendariet (stiftets, ordensfamiljens eller den egna kyrkans).³ Medlemmar av ordensgemenskaper förenar sig dock med det lokala stiftet i firandet av den egna domkyrkans invigning samt patrociner på den plats där de lever.⁴

242. Varje ämbetsbärare och ordensmedlem som på någon grund är förpliktad till tidegården fullgör denna förpliktelse även när vederbörande deltar i gemensam tidegård enligt något annat kalendarium än det egna eller en annan rit än den egna. Detta gäller den aktuella delen av officiet.

³ Jfr Allmänna normer för kyrkoåret och kalendariet, nr 52.

⁴ Jfr *ibid.* nr 52 c.

243. Vid enskild tidebön kan man följa antingen det lokala kalendariet eller det egna, utom på högtider och fester.⁵

b) Möjligheten att välja officium

244. På ferialdagar då det är tillåtet att fira en fakultativ minnesdag kan man, om tillräckliga skäl föreligger, fira ett helgon som den dagen är inskrivet i det romerska martyrologiet eller är vederbörligen approberat i dess appendix. Man gör då på samma sätt som beskrivits i nr 234–239.

245. Utom under högtider, söndagar i advent, fastetiden och påsktiden, på askonsdagen, i stilla veckan, under påskoktaven och på alla själars dag kan man med tanke på någon offentlig angelägenhet eller av enskilda fromhetskäl fira ett votivofficium, helt eller delvis. Så kan ske exempelvis under en vallfärd, vid en lokal fest eller när firandet av en helgondag förläggs till nästföljande söndag (*sollemnitas externa*).

c) Möjligheten att välja element i officiet

246. I vissa speciella fall kan man välja andra element i officiet än de i tidegårdsboken förutsedda, dock så att man inte rubbar ordningen för varje enskild tidebön. Följande regler skall följas:

247. I officiet för söndagar, högtider och Herrens fester som är inskrivna i det allmänna kalendariet, vidare på ferialdagar i fastetiden och stilla veckan, på dagarna under påsk- och julkotaven samt på ferialdagarna 17–24 december får man inte ändra dagens särskilda element, såsom antifoner, hymner, läsningar, responsorier, orationer, normalt inte heller psalmer.

I stället för psalmerna för en viss söndag i psalteriet får man ta söndagens psalmer för en annan vecka. Vid tidegård med församlingsdeltagande kan man till och med ta andra psalmer, valda så att folket stegvis fostras till förståelse av Psaltaren.

248. Vid läsningsgudstjänsten skall *lectio continua* av bibeltex- ten inte utan starka skäl frångås. Även i tidegården gäller kyr-

⁵ Jfr förteckningen över liturgiska dagar, nr 4 och 8, nedan s. 93.

kans önskan att "inom ett bestämt antal år en mera betydande del av den heliga Skrift skall föreläsas för folket".⁶

Därför skall ordningen för bibelläsningar iakttagas strikt under advents, jul, faste och påsktiden. "Under året" kan man någon eller några dagar och när goda skäl föreligger byta ut dagens läsningar mot andra, t.ex. vid reträtter, prästmöten, särskilda böndagar för kyrkans enhet och liknande tillfällen.

249. Om man på grund av en högtid, fest eller särskild dag har måst utelämna en perikop, kan man samma vecka slå ihop den utelämnade texten med de övriga eller själv avgöra vilka texter som skall utlämnas helt, allt med tanke på veckans liturgi som helhet.

250. Vid läsningsgudstjänsten kan man, om det finns goda skäl, i stället för dagens andra läsning välja en annan läsning för samma kyrkoårstid, hämtad ur tidegårdsboken eller lektionariet *ad libitum* (se nr 161). Vidare får man på ferialdagar – även, om så är lämpligt, under advents, jul-, faste- och påsktiden – företa *lectio continua* ur någon kyrkofaders verk. Läsningen måste bara stå i samklang med Bibelns och liturgins anda.

251. De korta läsningarna samt orationerna, sångerna och *preces* för en ferialdag under kyrkoårets festkretsar får användas på andra ferialdagar under samma kyrkoårstid.

252. Även om var och en bör vinnlägga sig om att be veckans hela psalterium,⁷ får man dock vid tillfälle (av fromhets skäl eller med tanke på en församlings behov) i stället för psalmerna i en viss tidebön välja psalmerna i samma tidebön för en annan dag. Man kan också tänka sig att det kan finnas skäl att ibland välja ut lämpliga psalmer och andra element till ett slags votivofficium.

⁶ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 51.

⁷ Jfr ovan, nr 100–109.

Kapitel V

DEN YTTRE GESTALTNINGEN AV GEMENSAM TIDEBÖN

I. De olika uppgifterna i gudstjänsten

253. Alldeles som vid övriga gudstjänster skall i tidegården "var och en, såväl ämbetsbärare som lekman, vid fullgörandet av sin uppgift utföra endast det och allt det som tillkommer honom efter sakens natur och enligt de liturgiska reglerna".¹

254. Om biskopen leder tidebönen skall han, i synnerhet i sin egen domkyrka, vara omgiven av sitt presbyterium och sina diakoner och ministranter, med aktivt och helhjärtat deltagande av hela församlingen.

Alla tideböner med församlingsdeltagande bör ledas av en präst eller diakon, med assistans av ministranter.

255. Präst eller diakon som leder tidebönen kan anlägga stola över alba eller röcklin; prästen kan också klä sig i korkåpa. Inget hindrar att vid högtidligare tillfällen flera präster klär sig i korkåpa och diakonerna i dalmatika.

256. Det är prästens eller diakonens uppgift att från sin stol inleda officiet med ingångsversikeln samt att inleda Herrens bön, läsa slutkollektan, hälsa folket, välsigna det och sända ut det.

257. *Preces* kan läsas av prästen eller en assistent.

258. När ingen präst eller diakon finns att tillgå, betraktas ledaren av tidebönen endast som en deltagare bland andra. Han eller hon går inte upp i koret, hälsar inte folket och uttalar inte välsignelsen över det.

259. Den som läser läsningarna (både korta och längre) skall stå på lämplig plats.

¹ Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 28.

260. Det tillkommer kantorn eller kantorerna att intonera antifoner och psalmer. Vid psalmodin iakttar man reglerna ovan, nr 121–125.

261. Under evangeliocanticum i laudes och vesper kan man incensera altaret, prästen och folket (i nu nämnd ordning).

262. Förpliktelsen till korbön åvilar kommuniteten som sådan, och korbönen behöver inte äga rum på en viss plats, alltså inte heller nödvändigtvis i kyrkan. Detta gäller i synnerhet de mindre tideböerna, särskilt när de firas i enkla former.

263. Man står upp:

- a) vid ingången och ingångsversikeln i varje tidebön;
- b) under hymnen;
- c) under canticum ur evangeliet;
- d) under *preces*, Herrens bön och slutkollektan.

264. Man sitter ned under läsningarna (med undantag av evangeliet).

265. Under psalmerna och övriga cantica med antifoner sitter man eller står, alltefter lokal sed.

266. Man gör korstecknet från pannan till bröstet och från vänster till höger axel:

- a) i början av tidebönen vid orden **Gud, kom till min räddning**;
- b) i början av cantica ur evangeliet, dvs. **Benedictus, Magnificat** och **Nunc dimittis**.

Man gör korstecknet över munnen i början av invitatoriet vid orden **Herre, öppna mina läppar**.

II. Sången i tidegården

267. I anvisningarna och reglerna i denna introduktion skall orden "utföras", "reciteras" osv. förstås som antingen sång eller läsning med ledning av nedanstående principer.

268. "Alla som förrättar tidebönen som korbön eller på annat sätt gemensamt anbefalls att förrätta den med sång. Sången

svarar nämligen i hög grad mot tidegårdens väsen och blir ett tecken på större högtidlighet och innerligare gemenskap i lovprisandet av Gud.”²

269. Det som Andra Vatikankonciliet stadgar om sången i gudstjänsten gäller hela liturgin men i all synnerhet tidegården.³ Även om denna som helhet och i sina delar är omgestaltad så att den med fördel tjänar också som enskild bön, är ändå de flesta av dess element lyriska till sin art och kommer därför till sin fulla rätt först om de sjungs. Detta gäller främst psalmerna, cantica, hymnerna och responsorierna.

270. Sången i tidegården skall alltså inte betraktas som en yttre utsmyckning av bönen utan snarare som ett flöde ur djupet av människan som ber och lovprisar Gud. Den förtydligar och fullkomnar den kristna gudstjänstens gemenskapskaraktär.

De kristna grupper som vill sjunga tidegården så ofta som möjligt är värda all uppmuntran. För det ändamålet måste ämbetsbärare och ordensfolk likaväl som lekmän få tillfälle till undervisning och övning i denna böneform, så att de med glädje kan sjunga tillsammans åtminstone på högtidsdagarna. Det är dock svårt att fira hela tidegården med sång. Kyrkans lovsång kan för övrigt varken till sitt ursprung eller sitt väsen betraktas som en angelägenhet för ämbetsbärare och munkar; tidegården tillhör hela Guds folk. Därför skall man beakta flera principer samtidigt, så att tidebönen firad med sång blir en äkta, vacker och värdig gudstjänst.

271. Framför allt skall man sjunga tidebönen på sön- och helgdagar, så att dessa får en särställning genom en högre grad av högtidlighet.

272. Eftersom inte alla tideböner har samma betydelse, bör man genom sång utmärka framför allt dem som utgör officiets höjdpunkter, dvs. laudes och vesper.

² Ritkongregationen, Instr. *Musicam sacram*, 5 mars 1967, nr 37: AAS 59 (1967) 310; jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 99.

³ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 113.

273. Även om det är att rekommendera att hela officiet firas med sång, om det bara kan ske med musikaliskt kunnande och i rätt anda, bör man ändå i de flesta fall följa principen om "progressiv högtidlighet", både av praktiska skäl och därför att inte alla element i bönen har samma vikt. Varje enskild del har sin funktion och måste därför få komma till sin rätt. Tidegården får alltså inte betraktas som ett vackert och vördnadsvärt monument från det förgångna som måste bevaras oförändrat och är till för att väcka beundran. Tvärtom måste den ges liv och få växa som ett levande vittnesbörd om den konkreta församlingens vitalitet.

Principen om "progressiv högtidlighet" innebär att det finns flera grader mellan fullständigt sjungande och ren läsning. En sådan princip medger stor och välkommen omväxling i bönen och skall styras av varje dags och tideböns särskilda "färgning", av respektive elements funktion samt av storleken på församlingen eller gruppen samt sångarnaskorrekt? antal vid varje särskilt tillfälle.

Genom denna möjlighet till variation kan kyrkans offentliga lovprisning oftare än hittills anta formen av verklig sång, anpassad efter skiftande omständigheter. Det finns all anledning att tro att man i vår tid finner nya vägar och former för den, liksom alltid tidigare har skett i kyrkans liv.

274. När man sjunger officiet på latin skall den gregorianska sången, som är ett kännetecken för den romerska liturgin, inta "den främsta platsen bland jämlikar".⁴ "Kyrkan utesluter ingen sorts kyrkomusik ur sin gudstjänst, så länge den motsvarar själva gudstjänstens anda och dess enskilda moments natur och inte förhindrar det tillbörliga aktiva deltagandet från församlingens sida."⁵ Om det skulle saknas melodi till en viss antifon, tar man vid det sjungna officiet en melodi från en annan antifon i den historiska repertoaren, förutsatt att den är lämplig enligt principerna i nr 113 och nr 121–125.

⁴ Jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 116.

⁵ Ritkongregationen, Instr. *Musica sacram*, 5 mars 1967, nr 9: AAS 59 (1967) 303; jfr Andra Vatikankonciliet, Liturgikonst. *Sacrosanctum Concilium*, nr 116.

275. Eftersom tidegården också skall kunna firas på modersmålet, "skall man på lämpligt sätt sörja för att melodier för tidegård med sång på modersmålet framställs".⁶

276. Inget hindrar dock att man använder olika språk i en och samma gudstjänst.⁷

277. Vissa element lämpar sig särskilt väl för sång. Detta är en följd av principerna för en äkta gudstjänst, som kräver att innebörden och särarten i varje särskilt led i gudstjänsten respekteras. Vissa partier kräver i sig sång,⁸ nämligen framför allt acklamationerna, svaren på prästens eller ledarens hälsningar och i *preces*, vidare antifonerna och psalmerna, omkväden, hymner och cantica.⁹

278. Psalmerna är nära förbundna med musik, vilket bevisas av såväl judisk som kristen tradition (jfr ovan nr 103–120). För att man skall kunna tillgodogöra sig en psalm helt och fullt är det av stort värde att den sjungs eller åtminstone alltid uppfattas i detta sitt musikalisk-poetiska sammanhang. Om så kan ske skall man alltid välja den sjungna formen, åtminstone på viktigare dagar och i viktigare tideböner, och med hänsyn tagen till respektive psalms litterära egenart.

279. Ovan har olika sätt att sjunga psalmodin (nr 121–123) beskrivits. Man skall sörja för variation inte bara av yttre orsaker utan också med hänsyn till psalmernas respektive genre. Det kan vara lämpligt att lyssna till en vishetspsalm eller historisk psalm, under det att en tacksägelse eller lovpsalm kräver gemensam sång. Det viktigaste är att gudstjänsten varken blir för torr eller alltför utsirad eller alltför ängsligt upptagen med ett korrekt följande av reglerna. Den måste vara äkta. Till det ändamålet måste man undervisa om kyrkans bön, så att det blir ljuvligt att lovprisa Gud (jfr Ps 147:1–11).

⁶ Ritkongregationen, Instr. *Musicam sacram*, 5 mars 1967, nr 41; jfr nr 54–61: AAS 59 (1967) 312, 316–317.

⁷ Ritkongregationen, Instr. *Musicam sacram*, 5 mars 1967, nr 51: AAS 59 (1967) 315.

⁸ Jfr *ibid.* nr 6: s. 302.

⁹ Jfr *ibid.* nr 16a, 38: s. 305, 311.

280. Hymnerna ger näring också åt den enskilda bönen, om de har ett tydligt läromässigt innehåll och poetisk skönhet. Men de är avsedda att sjungas, och därför skall man vid gemensam tidebön sträva efter att så sker.

281. Det korta responsoriet efter läsningarna i laudes och vesper (se nr 49) är i sig avsett för sång, särskilt församlingssång.

282. Responsorierna efter läsningarna i läsningsgudstjänsten kräver sång för att komma till sin rätt. Samtidigt har de formulerats så att de tjänar sitt syfte även vid enskild bön. Man bör kunna sjunga de responsorier som har en enklare melodi oftare än vad som är möjligt i fråga om de responsorier som hämtats från den liturgiska traditionens äldre källor.

283. Läsningarna, de korta och de längre, är i sig inte avsedda för sång. Man skall bemöda sig om att läsa dem värdigt, tydligt och klart, så att alla verkligen kan uppfatta och förstå vad som sägs. Endast sådana melodier kan komma till användning vid utförande av läsningarna som verkligen underlättar lyssnandet och textförståelsen.

284. De texter som läses av ledaren, t.ex. orationerna, kan lämpligen sjungas, i synnerhet på latin. När man firar på modersmålet är detta inte alltid fallet. Det avgörande är härvidlag om sången gör det lättare för alla att uppfatta orden.